

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ

ΣΥΡΙΑΝΩΝ

από το 1900

Βραβείο Ακαδημίας Αθηνών 2020

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΣΥΡΙΑΝΩΝ

Ύλη από την Ηλεκτρονική Έκδοση

01/04/22—30/06/22

Έτος 27ο Τεύχος 105

Καλοκαίρι..

Για ουζάκι στο Κίνι !

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Από τον κοσμήτορα Χρήστο Θανόπουλο

Από το φθινόπωρο του 2021 έως και τον Ιούνιο 2022 ο Σύνδεσμος Συριανών συνεχίζει απρόσκοπτα, όπως και πριν, το φιλανθρωπικό και πολιτιστικό έργο του, την έκδοση του ημερολογίου και του περιοδικού, με κατακλείδα την πετυχημένη Γενική Συνέλευση και την ανάδειξη νέου Δ.Σ. για την επόμενη τριετία.

Έχει ξεκινήσει μία προσπάθεια ανανέωσης των προσώπων που απαρτίζουν το εννεαμελές πλέον Δ.Σ. Το Δ.Σ. είναι ανοικτό για να συμμετέχουν νέοι άνθρωποι, με νέες ιδέες που θα δώσουν μία νέα δυναμική στο Σύνδεσμο Συριανών.

Διανύουμε μια δύσκολη και ιδιόμορφη περίοδο με πολλές αντιξοότητες. Η Ευρώπη και ιδιαίτερα η Ελλάδα βρίσκονται σε μια κρίσιμη καμπή. Απαιτείται επαγρύπνηση και η ανάδειξη ριζοσπαστικών λύσεων που θα φέρουν τη νεολαία από το εξωτερικό πίσω στην πατρίδα, θα καταπολεμηθεί η παρακμή, η ανεργία, η οικονομική κρίση, θα δοθεί η πρέπουσα προσοχή στο δημογραφικό πρόβλημα, θα συσπειρωθούν όλοι σε μια πανεθνική προσπάθεια, συμπεριλαμβανομένης της ομογένειας και το δέντρο της Ελλάδας θα πετάξει νέους βλαστούς. Οι Έλληνες ενωμένοι δεν έχουν να φοβηθούν τίποτα.

Η επέτειος των εκατό χρόνων από τη Μικρασιατική Καταστροφή, δίνει την αφορμή για τη διενέργεια επετειακών εκδηλώσεων ιστορικής μνήμης. Ανάμεσα στις άλλες εκδηλώσεις, το Μουσείο Μπενάκη θα παρουσιάσει το φθινόπωρο σημαντική επετειακή έκθεση.

Έφθασε το καλοκαίρι και σύσσωμοι ετοιμαζόμαστε για την επιστροφή στη γενέθλια γη.

Καλό ταξίδι και καλή αντάμωση!

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΣΥΡΙΑΝΩΝ

Έτος Ιδρύσεως 1900

Πατριωτικό - Πολιτιστικό - Φιλανθρωπικό Σωματείο

3ης Σεπτεμβρίου 56 - 5ος Όροφος

10433 Αθήνα

Τηλ & Φαξ : 210 8226785

E-Mail : syn.syrianon@gmail.com

: synsyrianon@synd.gr

Ιστοχώρος : www.synd.gr

Ηλεκτρονική Διαδικτυακή Έκδοση

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΣΥΡΙΑΝΩΝ

Ενημερωτικό Περιοδικό

Έτος 27ο - Τεύχος 105

ΑΠΡ – ΜΙΑ - ΙΟΥΝ 2022

ISSN 2241 - 9497

Υπεύθυνος Έκδοσης

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΣΤ. ΒΑΦΙΑΣ

Πρόεδρος Συνδέσμου

Δημιουργία - Ενημέρωση

Κωνσταντίνος Ν. Παπαπολίζος

Διόρθωση κειμένων

Χρήστος Θανόπουλος

Συνεργάτες παρόντος τεύχους αλφαβητικά

Δημήτρης Βόϊκος

Χρήστος Θανόπουλος

Θάνος Θραψιάδης

Τάκης Κυριτσόπουλος

Μαρία Ρώτα

Νίκος Σαλίβερους

Γεώργιος Σαρλής

Μερόπη Σπυροπούλου

Δακτυλογράφηση Κειμένων

Χρήστος Θανόπουλος

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠΟ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Τα ενυπόγραφα [κείμενα](#) εκφράζουν τις προσωπικές και μόνο θέσεις των [συνεργατών](#) συγγραφέων τους και συνεπώς δεν απηχούν τις θέσεις του εντύπου μας, το οποίο όμως διατηρεί το δικαίωμα να τα τροποποιεί όταν αυτό κρίθει αναγκαίο.

Ψηφιακή Εκτύπωση Περιοδικού από την «Γράμμα Εικόνα» του Νίκου Χατζίρη
Ζακύνθου 16 – 11361 Αθήνα Τηλ 2108841197

Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση, Αρχαιρεσίες,

Από τον Κοσμήτορα Χρήστο Θανόπουλο

Την Κυριακή 8 Μαΐου 2022 στην πρώτη Ετήσια Γενική Συνέλευση του Συνδέσμου Συριανών συνήλθε το Δ.Σ. και έκοψε την πατροπαράδοτη βασιλόπιττα. Η τακτική Ετήσια Γενική Συνέλευση του Συνδέσμου Συριανών έλαβε χώρα στη Στέγη μας, την Κυριακή 15 Μαΐου 2022. Τον διοικητικό και οικονομικό απολογισμό του απερχόμενου Δ.Σ. παρουσίασαν ο Γενικός Γραμματέας κ. Στέφανος Προβελέγγιος, ο Πρόεδρος κ. Δημήτρης Βαφίας, ο Ταμίας κ. Πέτρος Τσαούσογλου, ο κοσμήτορας κ. Χρήστος Θανόπουλος και εκ μέρους της Εξελεγκτικής Επιτροπής ο κ. Ιωάννης Κουσουλάκος.

Ανακοινώθηκε η εξόφληση του δανείου που αφορούσε τη Στέγη μας, με την ευγενή και αμέριστη συμπαράσταση του Μεγάλου Ευεργέτη και απερχόμενου Αντιπροέδρου κ. Άγγελου Γαβιώτη και της οικογενείας του.

Το φιλανθρωπικό έργο του Συνδέσμου Συριανών συνεχίστηκε το Πάσχα του 2022, με τη χορηγία 3.000 ευρώ συνολικά, σε 60 οικογένειες αναξιοπαθούντων συμπατριωτών μας.

Επίσης έγινε χρηματική χορηγία στο Γηροκομείο Σύρου και στην κατ' οίκον νοσηλεία.

Έγινε αποδοχή του τροποποιημένου/ανανεωμένου Καταστατικού του Συνδέσμου Συριανών, από το Πρωτοδικείο, το οποίο ισχύει από το 2021

Μετά την πολύ πετυχημένη έκδοση του Ημερολογίου 2022, που αφορούσε τα Ερμουπολίτικα ιδιωτικά και δημόσια κτίρια, το Δ.Σ. αποφάσισε το επόμενο ημερολόγιο να είναι αφιερωμένο στα Συριανά Ιδρύματα και Νοσοκομεία, που ευεργέτησαν και ευεργετούν απλόχερα τη νήσο μας.

Συνεχίστηκε απρόσκοπτα η έκδοση του εμπλουτισμένου Περιοδικού «Σύνδεσμος».

Από το Νοέμβριο 2021 έως τον Ιούνιο 2022 πραγματοποιήθηκαν εννέα ξεναγήσεις σε πολιτιστικούς – αρχαιολογικούς χώρους, μουσεία και επετειακές εκθέσεις», στο Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης (στην έκθεση «Κάλλος, η Υπέρτατη Ομορφιά»), στο Μουσείο Λοβέρδου-οικία Τσίλλερ (στη συλλογή μεταβυζαντινών εικόνων Λοβέρδου), στην Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου (στη μόνιμη συλλογή και στην περιοδική έκθεση «Πορτραίτα» από το μουσείο του Λούβρου), στο Ελληνικό Κοινοβούλιο (στην έκθεση «Αντικρίζοντας την ελευθερία, 200 χρόνια μετά στη Βουλή των Ελλήνων»), στο Εθνικό Ιστορικό Μουσείο (στην έκθεση «Επανάσταση '21»), στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο (στη Συλλογή

Γλυπτών), στο Ίδρυμα Εικαστικών Τεχνών και Μουσικής Β. και Μ. Θεοχαράκη (στην έκθεση «Νίκος Εγγονόπουλος, ο Ορφέας του Υπερρεαλισμού»), περιήγηση στην Ακρόπολη και στη Νότια Κλιτύ από την αρχαιολόγο-ιστορικό κ. Βαμβακοπούλου-Γλυνού Ευαγγελινή, συνεπικουρούντος του κ. Χρήστου Θανόπουλου και στο Παλαιό Χρηματιστήριο Αθηνών, (στην έκθεση του Μορφωτικού Ιδρύματος Εθνικής Τραπέζης: «Πως μάθαιναν οι Έλληνες γράμματα, από την Άλωση μέχρι την Επανάσταση, 1453-1821»). Για τον Οκτώβριο 2022 έχει προγραμματιστεί η ξενάγηση στο Νομισματικό Μουσείο («Ιλίου Μέλαθρον» ή οικία Σλήμαν) και θα ακολουθήσουν άλλες ξεναγήσεις, στο Μουσείο Μπενάκη, στο Εθνικό Τυπογραφείο, στο Επιγραφικό Μουσείο, στη Ρωσική Εκκλησία, κ.α. Εάν οι υγειονομικές συνθήκες το επιτρέψουν, θα διοργανωθούν εκδρομές, διαλέξεις, χριστουγεννιάτικη εορταγορά, κ.α.

Στις αρχαιρεσίες της 15ης Μαΐου 2022, για την ανάδειξη του νέου εννεαμελούς Δ.Σ. και της Εξελεγκτικής Επιτροπής, η προσέλευση των μελών υπήρξε ικανοποιητική και κυριάρχησε κλίμα εγκαρδιότητας και συναδέλφωσης.

Ψήφισαν 72 μέλη του Συνδέσμου Συριανών. Έλαβαν: Δημήτρης Βαφίας (50 ψήφους), Πέτρος Τσαούσογλου (44 ψήφους), Μάρω Καφετζοπούλου-Μουχτοπούλου (30 ψήφους), Χρήστος Θανόπουλος (29 ψήφους), Ασπασία Τριανταφυλλίδου (23 ψήφους), Στέφανος Προβελέγγιος, Ντίνα Συκουτρή, Μαίρη Πασσά (22 ψήφους), Γιάννης Βάγιας, Κλαίρη Κουντούρη (16 ψήφους). Για την Εξελεγκτική Επιτροπή έλαβαν οι : Κώστας Παπαπολίζος (44 ψήφους), Γιάννης Κουσουλάκος (30 ψήφους), Λουκάς Μαυράκης (24 ψήφους). Το νέο Δ.Σ. συγκλήθηκε σε σώμα και τα αξιώματα διανεμήθηκαν ως εξής: Πρόεδρος Δημήτρης Βαφίας, Αντιπρόεδρος Μαίρη Πασσά, Ταμίας Πέτρος Τσαούσογλου, Γενικός Γραμματέας Στέφανος Προβελέγγιος, Έφορος Ντίνα Συκουτρή, Κοσμήτορας Χρήστος Θανόπουλος, εκτελούσα χρέη βοηθού Γενικού γραμματέα Μάρω Καφετζοπούλου- Μουχτοπούλου, εκτελούσα χρέη βοηθού Ταμία Ασπασία Τριανταφυλλίδου, Σύμβουλος Γιάννης Βάγιας (μετά από κλήρωση με την ισοψηφίσασα Κλαίρη Κουντούρη).

Ένα μεγάλο ευχαριστώ σε όσους από το απερχόμενο Δ.Σ. δεν συμμετέχουν στο νέο Δ.Σ., έχοντας υπηρετήσει επί σειρά ετών ανιδιοτελώς τους σκοπούς και τα έργα του Συνδέσμου Συριανών. Πρόκειται για τους : κ. Άγγελο Γαβιώτη, κ. Μαρία Παπαπολίζου, κ. Νινέττα Κοντογεώργη, κ. Ελεονώρα Δημητρίου-Σαρρή, κ. Γεώργιο Σαρλή, κ. Πόλα Μουχτοπούλου. Πολύ συγκινητικές οι αποχαιρετιστήριες επιστολές προς το Δ.Σ. και τα μέλη του Συνδέσμου Συριανών της κ. Ελεονώρας Δημητρίου-Σαρρή και της κ. Μαρίας Παπαπολίζου.

Τόσο σε αυτούς τους κοντινούς μας ανθρώπους, όσο και σε πάρα πολλούς άλλους που προηγήθηκαν, προέδρους και μέλη των Δ.Σ. στη διάρκεια της

μακραίωνης ιστορίας του Συνδέσμου Συριανών, αποδίδουμε τιμή και ευγνωμοσύνη. Πατάμε πάνω στους ώμους τους και τα οράματα τους μας εμπνέουν, για να συνεχίσουμε με τις μικρές μας δυνάμεις και υπό αντίξοες συνθήκες, αυτό που εκείνοι ξεκίνησαν. Κατόπιν προτάσεως της εφόρου κ. Ντίνας Συκουτρή, το Δ.Σ. έλαβε την απόφαση δημιουργίας τόμου επετηρίδας (ιστορίας) του Συνδέσμου Συριανών, με επικεφαλής της προσπάθειας την κ. Συκουτρή.

Καλή επιτυχία στο νέο Δ.Σ.!

Καλή αντάμωση στη Σύρα μας, με συνεστίαση αν θέλει ο Θεός!

Υγεία, Ειρήνη και Χαρά σε όλους.

Καλό Καλοκαίρι!

=====

ΣΥΡΙΑΝΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

ΤΟ ΛΟΥΝΑ ΠΑΡΚ

Κείμενο Τάκη Κυριτσόπουλου

- Θράσο, σταυρατέ μου, μπορεί να σου γίνομαι φορτικός ώρες-ώρες, αλλά θέλω να δώκω μεγαλύτερη αίγλη στον τελικό, που θα γίνει την Κυριακή στο Καρνάγιο, είπε ο Ζεβανζέλ καθαρίζοντας συγχρόνως με ένα σπιρτόξυλο τον τραπεζίτη του.
- Τείνω ευήκοον ους, πατέρα...
- Έμαθα πως ήρχε κάποιο μαγκιόρο τσίρκο, ροντέο, λούνα παρκ, όπως θέλεις πες το και δώνει παραστάσεις στην αλάνα της Κοίμησης. Ποθυμώ διακαώς τη συμμετοχή του βαριετέ αυτουνού στον τελικό! Με το αζημίωτο δίχως άλλο. Πάρε αυτά τα ολίγα και ξαμολήσου. Θέλω νούμερα και σόου.
- Έπεσες στον κατάλληλο άνθρωπο, πατέρα! Τρέχω κατά κείθε πάση δυνάμει...

Την ίδια στιγμή μπήκε στο δωμάτιο η Ερνούλα.

- Βαγγέλη, πώς τακιμιάζεσαι με τέτοια άτομα; είπε δείχνοντας με το μεσαίο δάχτυλο τον Θράσο...
- Ερνούλα, συ να κοιτάς τη δουλειά σου και την τύφλα σου...
- Βρε, θα τονε στείλω αυτόνα να κοιμάται ... στα χαρτόκουτα...

- Ντροπή σου και αίσκος σου...
- Βρε, θα τονε βάλω να κάνει ... φορολογική δήλωση, φώναξε για τον Θράσο, που έσπευσε να ξαφανιστεί δρομαίως!

Το ξακουστό λούνα παρκ καταυλιζότανε σ' ένα μεγάλο ξέφωτο και το περικλείανε φορητά κιγκλιδώματα πανταχόθεν. Ανάμεσα στα δέντρα του πάρκου βρισκόντουσαν αλόγατα, καρουσέλ, κούνιες, τραμπάλες, ο γύρος του θανάτου και οι μεγάλες ρόδες που σε πήγαιναν ψηλά. Ακόμα υπήρχαν συγκρουόμενα αυτοκινητάκια, ταχυδαχτυλουργοί, μαριονέτες, караγκιόζης, κουκλοθέατρο, μάγοι, φακίρηδες και ιλλουσιονίστες.

Ο Θράσος έπαιξε στη σκοποβολή «δυό φράγκα αι πένται βολαί», σημάδεψε «διάνα» και κέρδεψε κούκλα ομιλούσα!

Στο βάθος, σε ημικυκλική διάταξη, είχανε στηθεί αντίσκηνα διαφόρων μεγεθών και αποχρώσεων και κάποιος ντυμένος κλόουν, κρατώντας ροκάνα στο χέρι, ξεναγούσε το κοινόν:

- «Στο τσαντίριον τούτο, κυρίες και κύργοι οι δράκοι, αι μάγισσαι και αι νυχτερίδαι, που κόβουνε την ανάσα!

Πιο πέρα η σκηνή με έμβρυα εμφανιζόμενα, όφεις και κόμπρες βασιλικές, το οφίδιον τούτο ο Διαμαντής, το ασώματον τέρας το εχ μητρός μουλάτας και πατρός αλιγάτορος, η κορασίς άνευ χείρες, που κεντεί με τους πόδες, η ασώματος κεφαλή άρτι ελθούσα εξ Αφρικής, το τέραν, το κήτος, ο κροκόδειλος εχ του Ορινόκου... Σιβηρίας και ο φακίρης εξ Ινδιών, που βγάζει τους οδόντες του και φυτρώνουνε ... ραπανάκια! Όστις δε θαγμάξει, θα πάρει πίσω το δίφραγκό του περικαλώ...»

Ο Θράσος αγόρασε να φάει ένα «μαλλί της γριάς», ακούγοντας τις κλαπαδούρες (μουσικές), που παίζανε σουξεδάκια του συρμού. Προχώρησε στα ενδότερα όπου υπήρχε ένα μεγάλο κιόσκι με την επιγραφή στην είσοδο: «Ντοχτόρ ο Αράπης, Μέγας Μάγος εκ Σενεγάλης. Γενική είσοδος δραχμαί πέντε».

Αποφάσισε να εισέλθει εντός ... κι ας πάει και το παλιάμπελο, σκέφτηκε. Δε βρίσκεις καθημερινά μάγους εξ αλλοδαπής!

Ο πορτιέρης βαράει προβατοκούδουνο και εμφανίζεται ο δόκτορας με σαρίκι και κελεμπία, υποκλίνεται εδαφιαία στο νοήμον κοινόν και αρχινά να βγάζει

τσιγάρα απ' τα δάχτυλα και να τρυπά με το σπαθί τραπουλόχαρτα. Ο Θράσος εξανίσταται και με το δίκιο του.

- Το έργο το 'χουμε ξαναδεί στα θέατρα της γυροβολιάς. Ύποφτα πράματα λέω εγώ...
- Σιωπή, κύριος, φωνάζει ο πορτιέρης. Έπονται τα υπνωτικά...
- Δώκαμε ένα κάρο κέρματα και έχουμε απαιτήσεις...
- Ο Ντοχτόρ είναι εξπέρης!

Ο Μέγας Μάγος άδραξε τότε απ' το τραπεζάκι ένα ημίψηλο μαύρο κλακ και με αέρινες κινήσεις προσπάθησε να βγάλει από μέσα του ένα κουνέλι.

- Χόκους – πόκους, άρχισε τα ταχυδαχτυλουργικά του, αλλά η προσπάθειά του απέβη άκαρπη και άρχισε να ιδρώνει.
- Ξαναχόκους – ξαναπόκους, επανέλαβε χώνοντας τη χερούκλα του πιο βαθιά στο καπέλο. Μηδέν το αποτέλεσμα!
- Ρε, μαναξαναχόκους – πόκους, βρυχήθηκε με απόγνωση τάζοντας νοερά πίτα στη μάνα του Αϊ Φανούρη...

Όμως, το χέρι του ξαναβγήκε πιο άδειο ... κι απ' την τσέπη του Θράσου, οπότε ανθίστηκε, πως ο λαγός, που είχε ... ταψιάσει το πρωί ο Ζήσης ο Κελαηδίστρας, ο τσιλιαδόρος της επιχείρησης, είχε άμεση σχέση ... με το δικό του εργαλείο!

- Έγινε ... λαγός, ανακοίνωσε με ετοιμότητα και το κοινό ξέσπασε σε παλαμάκια, για το ευφυολόγημα του Μάγου!

Ταυτόχρονα ο Θράσος βγάζει χάχανο χοντρό.

- Περικαλώ όπως σταματήσουν οι γέλωτες στο ακροατήριο, καθότι απρεπές, έκανε παρατήρηση ο Ντοχτόρ ... σε άπταιστα ελληνικά!

Ο Θράσος ξακολουθούσε να γελά τρανταχτά.

- Εγώ ρε, αγρίεψε ο ταχυδαχτυλουργός, πλερώνομαι για να κάνω τον караγκιόζη! Εσύ πώς τονε κάνεις αμισθί;
- Καθότι μόρτη μου, εγώ τυγχάνω ερασιτέχνης караγκιόζης, ενώ εσύ είσαι ... επαγγελματίας!
- Πώς και ξεστόμισες παρόμοιαν ύβριν;

Σαλτάρησε ο Μάγος κάτω απ' τη σκηνή και απειλήθηκε καβγάς. Όμως, σαν ήρθανε βιζαβί ακούστηκαν έκπληκτες κραυγούλες εκατέρωθεν.

- Ρε συ ... Θράσο;
- Χάρη, αγόρι, εσύ; Πώς κι απ' το μαχαλά μας;

Φιλήθηκαν από απόσταση σαν ... συμπεθέρες. Γνωριζόντουσαν, βλέπεις, παλαιόθεν και ανοίξανε φεγγίτη...

- Ποιός είναι ρε, τσιρίμπασης στην επιχείρα, αρώτηξε ο Θράσος.

- Ο Μέμος ο Φαλτσέτας, μέγας και βαρύς με δέκα φόνους στο 'νεργητικό του και είκοσι χρόνια στενή κατά 'σαγγελέα μεριά!
- Και συ τι βιολί βαράς;
- Ελόγου μου και ο Καρφίτσας τσιράκια του πιστά. Εμένα με έχει και βαθμοφόρο.
- Και είναι πολύ ματσό ρε, ο γέρος;
- Με πορτοφόλα στην ώρα της!
- Δεν πάμε να του πούμε μια καλημέρα;
- Πρέπει να 'χεις βάση για να μπουκάρεις στο μπερντέ του...
- Μπας πρέπει να κάνω αίτηση;
- Αμάν, ρε Θράσο. Άντε πάμε γιαβάς – γιαβάς, καθόσον τυγχάνει και σερέτης!
- Αβάντι, επανέλαβε χαρούμενος ο Θράσος, καθώς ξανάβρισκε όλη την άφρα της λέρας!

Στη σκηνή του Φαλτσέτα υπαρχε για μπουζουριέρα ένα ταμπελάκι με την επιγραφή: «Προσοχή Άδυτον» και απόξω ένας ... ασταμπάριστος έκοβε βόλτες.

Τα δύο τακίμια Θράσος και Χάρης Άχαρος σούρανε την κουρελού με τα κρικέλια και μπήκανε εφενός ζυγού.

- Πώς και εισέρχεστε ρε, άνευ χτύπος, ζοχαδιάστηκε από μέσα ο μεγάλος. Αργούσανε να του 'τοιμάσουνε την κολοκύθα ν' ανάψει ... το τρομπόνι για την τσίκα του και ήτανε βαρύς και μολυβάτος! Ο σιδερομαστούρας αυτός παρέπεμπε φυσιογνωμικά στον Φέρμα τον κωμικό, καλύπτοντας τη γκλάβα του με καβουράκι μαύρο της χλίψης χταποδοφωλιά, μοστράριζε σουρτούκο ριχτομάνικο, στιβαλάκι μονόκοπο, λαιμοδέτη στον ορθό αχταρμά, παντελόνι τζογέ με τρία δάχτυλα πανωρέλιασμα, καδένα 'πισκοπική στο γελέκι, ζουνάρι σατέν με τα σιδερικά του στην πένα και μπεγλέριζε κεχριμπαράτο άνευ φούντας. Μόλις έκανε σούνντισμα στο Θράσο επακολούθησε τζερτζελές!

- Βρε ακάθαρμα! Έλα να σε σφίξω στην αγκαλιά μου, ρε κερχελέ!

Κάνανε τις χαρές τους αμοιβαίως και ο Φαλτσέτας ξαπόστειλε τον Άχαρο, να πα να δει αν ανθίζουνε τα ζακούμια.

- Θράσο μου, τι να σε τρατάρουμε; Ακερνάω ροσόλι ...
- Βάλε κάτι πιο βαρύ για τα πρωϊνά αγιάζια, μεγάλε ...
- Κερνάω και οينوπνεύματα άμα λάχει ...
- Μέχρι και βεντουζόσπιρτο πίνω! Τον Κελαηδίστρα τι τον έχεις;

- Παιδί του θελημάτου είναι, αλλά λάδι μηδέν βαθμού! Αυτός δεν έχει κάνει φυλακή ... μήτε στο στρατό! Και ενίοτε τονε γιαπιρντίζω μαζί με τον Καρφίτσα τον Πίπη και κάνουνε κάνα νούμερο. Πε μου τώρα, πώς πάνε τα δικά σου μπουτσουξουλούκια;

Ο Θράσος τσιγαροβήχει και ανακοινώνει τα κάτωθι:

- Άστα, ρε μεγάλε και έχει βαρέσει η τσέπη μου εσπερινό!
- Πιάσε αυτά τα αχαμνά, έτσι περί πασατέμπο ...
- Αφ' το Θεό να το 'βρεις ...
- Ολοκλήρωνε ...

Ο Θράσος τότες τον παίρνει ρίγανη και του κάνει φανέρωση.

- Άκου· καταπίνω τα βράδια το σάλιο μου για να χορτάσω!
- Άτιμη τύχη και μοβόρα!
- Τσάρδεψα κι εγώ σ' ένα σπιτάκι γειτονίστικο με κότες στην αυλή ...
- Το 'ποστηρίζω ...
- Προς το παρόν, όντας ξέμπαρκος, είπα να ρίξω ένα δεσμό και να δώκω μια υπόσχεση κατά πως τσερκιάζει σε ασίκη του ονομάτου μου και της μαγκιάς μου!
- Η μαγκιά είναι τίτλος τιμής και δε σηκώνει αντίβαρο!
- Ως εχ τούτου και αποβλέποντας σε μια καλύτεραν αύριον κάνω τη μπάμια τη γιαχνιστή και τις εσπéρες ταβανιάζομαι με τις κότες...
- 'Λαδή, από μόρτης ... καληνυχτάκιας; Φύρανες, Θράσο, έχω να λέω!

Βαρέσανε δις το καμπανάκι του μπερδέ και μπουκάρανε στο αντίσκηνο Χάρης Άχαρος και Ζήσης Κελαηδίστρας ή τερτιπτζής, μεταφέροντας το ναργελέ του αφεντικού. Ο Θράσος απόρησε.

- Χασίσι ειν' αυτό;
- Όχι σπανακόπιτα ...

Ο Θράσος είχε προ ολίγου δει τον παλιόφιλο τον Άχαρο. Τον άλλονα τον έκοβε πρώτη φορά. Γίνανε οι δέουσες συστάσεις και ανταλλάξανε ταυτότητες, ίσαμε να τελετουργιαστεί ο λουλάς. Ο σισές ήτονε τσινένιος στο χοκά του, ανατολίτικης προέλευσης με μεταξένιο μαρκούτσι, χοντρή τζιβάνα και φιλντισένιο μαμέ στο τελείωμα. Τον ανεβάσανε σε μπρούτζινο σκαλιστό μπουχουρντάνι και άναψε τη φουντανέλλα ο Κελαηδίστρας, καθ' όν χρόνον ο Άχαρος πάταγε το τουμπεκί να στρώσει.

Αρχένεψε γουρ-γουρ να φουμάρει τη λουλακιά του ο αρκουδόμαγκας, γουργούλιασε το νερό στην κανάτα, ξαναρούφηξε μια πιο γεμάτη και τον έκανε πέρα.

- Α, πάρτε τον από δω, ρε. Δαύτος είναι σκέτος μπογιαμάς για κακαβάνηδες. Φτου κακά!
- Μα σου ανάψαμε κουμπαρά φίνο πράμα, κερένιο της Προύσας, άρτι παραληφθέντα απ' τα ανατολικά χώματα, αρχηγέ ...

Ανάσανε άλλη μια τσίκα χωρίς να σαλιώσει τη τζιβάνα ο μεγάλος και απεφάνθη:

- Ακούς ρε, που σου αμιλάω; Δαύτο δε σε πιάνει ούτε στον πονόδοντο, Άχαρε! Αδοκίμασε συ και πε μου ...

Ρούφηξε τρεις καπάκι ο Άχαρος, αλληθώρισε και το 'κανε σκυταλοδρομία στους άλλους, που 'τανε χαρμάνια ...

- Πιέστε, μάγκες ...
- Αμέτε τώρα φτιάχτε μου μια νταμίρα της ορθής κεφάλας ...
- Μάλιστα, αφεντικό, και τρέχουμε ...
- Έφτυσα ...

Μόλις σπάσανε τα τσιράκια, ο Θράσος ξαναπήρε το λόγο.

- Να φανταστείς, μέγιστε, πως ο πεθερός μου ειν' ανθρωπάκι που το χειραγωγώ, και ενώ αυτός κουβαλάει καθημερινώς αίγα στο δίχτυ, που λέει ο λόγος, εγώ κατσαριδοεκτρέφομαι!
- Ύλικρινά μου ραϊζεις τα μέσα μου, ρε Θράσο! Τι μάσησες για μπρέκφαστ;
- Εχτός από ... ένα πασουμάκι της Ερνούλας στο τσερβέλο, μια γωνίτσα τσιτσέρι ...
- Ρε Άχαρε, φώναξε ο Φαλτσέτας ...
- Διαταγάς ...
- Α, πιάσε ούζα δύο με τα παρελκόμενα, ρε κοπρίτη. Φέρε και τίποτις θαλασσινά να φτιάξουμε οισοφάγο ...
- Αφιγιέτ οσλούν ...
- Ακόμα εδώ είσαι;

- -----

- Με την πεθερά σου πώς τα παγαίνεις;
- Μη μου ξένεις τώρα πληγές ... Από το κακό στο χειρότερο! Αλλά θα σου τη σεντονιάσω 'γω αυτήνα. Θέμα χρόνου είναι ...
- Ρίχτεις και συ, καημένε, δυό μπιστολιές στα ποδάρια ...
- Μου βάζεις ιδέες τώρα ... Αλλά όχι. Θα με τρέχουνε μετά στο πενταμελέ και δε γουστάρω ...

Ο Φαλτσέτας πάραυτα φωνάζει και συστήνει τον πεχλιβάνη του.

- Από δω ο Λάζαρος ο Αρκούδας, που λυγάει σίδερα στα πανηγύρια και αλείβεται με σπορέλαιον Μυτιλήνης απ' το καλό. Δώστου διάτες.
- Τι γερεύεις, ρε Λάζαρε, να μου τηνε κάνεις ίσαμε ένα άλογο;
- Τόσα να σου την τσιροτιάσω, τόσα για τα επείγοντα περιστατικά και τόσα να στην κασονιάσω! Εσύ διαλέγεις και παίρνεις ...
- Κάνει και ευκολίες πλερωμής το παλικάρι, συμπλήρωσε ο Μέμος.
- Άσε, θα την καρβελώσω εγώ ...
- Πάντως, Θράσο, το πεχλιβανάκι μου έχει πολύ αλαφρύ χέρι! Για 'δοντογιατρός κάνει! Αλήθεια τώρα, με το άλλο πώς τη γαζώνεις;
- Αν υπαινίσσεσαι το σεξουαλικόν γενικώς, ψόφια πράματα και σκέτη από γιουβέτσι! Με τη Ζία τρεις φορές ξαπλώσαμε, τρία παιδιά κάναμε!
- Μη σεκλετίζεσαι καρντασάκι. Γουστάρεις ... ένα «πατητό»; Φουμάρεις από δαυτό δυο ρουφηξιές και χορεύεις αρκουδιάρικο!
- Ποτέ εν ώρα 'περεσίας ...
- Ίσα καημένε, μου βαριοφαίνεται να σε γλέπω μπακούρι! Θα δω τι μπορεί να κάνω με καμιά της ακροβασίας εχ του καταστήματος. Δε μου ανάφερεις όμως ακόμα ... περί μπαγιόκο ...
- Στεγνός, σαλιγκάρι και πέφτω στη γόπα καθεκάστην ...
- Τουτέστιν ... του χασαπόχαρτου;
- Και βάλε! Δια ταύτα ήρχα σε σένα πό 'χεις τ' αλόγατα ...
- Την ορθή στράτα πήρες! Εγώ ενταύτα και δέκα σεντόνια του «καφέ» παντιάζω το μερόνυχτο. Κονόμες αθεόρατες!
- Λάσπωσέ μου το να πάρω αντιλαβού, ένεκα φτωχός τω πνεύματι ...
- Αφουγκράσου και βγάλε τάρα. Το βαριετέ το 'χω για ... μπουζουριέρα, έτσι για να 'ρχονται τα μπιρσίμια να τέρπονται. Στα ενδότερα όμως στρώνω κουβέρτα χνουδάτη, για να συνωθούνται οι μακαντάσηδες και να μολάνε τις κοκκαλιές τους! Αντιλαβού;
- Σακουλετζέμ! Σα να λέμε κηβεία επί το 'πιστημονικόν, κοινώς κουμαρχανές περί πασσέτα και μπακαρά ...
- Μέσα είσαι, γι αυτό σε καμαρώνω, Θράσο μου!
- Όχι ακόμα «μέσα», αλλά όπως πάω δε την σκαπουλάρω ...
- Το λεπόν· περί σούρουπο μεριά αναρτώ ταμπέλα όξω απ' το αψηλό αντίσκηνο «Κλειστόν λόγω φόρτου» και δρω ως βαμπίρ στο σκότος! Λόγω τώρα, που ενδιαφέρομαι για ένα ... λαμόγιο της 'μπιστοσύνης μου, απευτύνομαι στην πάρτη σου ...
- Και 'γω τι μασάω απ' τη φτιάξη;

- Θα 'χεις τη χαρτζιλικά σου γιομάτη, θα 'χεις τα ρεπά σου, σου ανοίγω και βιβλιάριο στο ΙΚΑ ενδεχομένως. Άντε και το ένα στα τρία εχ του βιδανίου, ρε!
- Κωλύομαι ένεκα ανειλημμένων 'ποχρεώσεων. Όμως για άλλο πράμα ήρθα να σου κάνω παρακάλεση, αλλά ενδρέπομαι ...
- Ρε;
- Έχει καλώς και μ' έπεισες. Την Κεργιακή δώνουμε στο Καρνάγιο αγώνα ζωτικής σημασίας και ο ψωνάρας ο πεθερός μου ορέγεται να παρουσιάσει «χάπενινγκς» και τα συναφή, θέλων να πουλήσει πρόσωπο ...
- Τότες να πάρω τα παιδιά και να 'ρχουμε για 'νίσχυση.
- Δεν αρκούμαι. Θα 'θελα να μου τσούρμιαζες περί ώρα πέντε το απόεμα δυό ντουσουρμέδες σαλτιμπάγκους και φακίρηδες για ένα σετ μαγικά ...
- Μένω κρεμαστός, Θράσο και να το αλησμονήσεις ...
- Στην ανάγκη στείλε μου κι απ' τα δεύτερα. Δε θα χαλάσουμε τις καρδιές μας τώρα ...
- Συσκέφτομαι ... με τον εαυτό μου και αποφαίνομαι αυθημερόν ...
- Θα γράψω τ' όνομά σου ως σπόνσορα στις φανέλες ...
- Πώς τα καταφέρνεις ρε, και με τουμπάρεις; Άντε να σου στείλω το μουζικό τμήμα με τις λουλούκες και τις φαμφάρες ...
- Θα σε 'βγνωμονώ στο διηνεκές ...
- Καλά, καλά, έλα να σε ξεναγήσω τώρα στα πέριξ ...
- Μαζί σου και στην άκρη του κόσμου!

Λαός και ντουνιας είχε συναθροιστεί σε όλους τους χώρους του λούνα παρκ. Μανάδες με μικρά παιδιά, αργόσχολοι και συνταξιούχοι. Είχανε έρθει μάλιστα και δυό κατηχητικά με τους παπάδες τους. Ξάφνου ακούστηκε μια εκκωφαντική μουσική απ' το κεντρικό αντίσκηνο:

- «Άμα καπνίζει ο λουλάς, εσύ δεν πρέπει να μιλάς».
- Ο Κελαηδίστρας είχε ανοίξει κατά λάθος τα μεγάφωνα!
Πολλοί συγκεντρωμένοι κάνανε το σταυρό τους.
- Τι είναι δω, λούνα παρκ ή καφέ αμάν λιμένος;

Καθώς Θράσος και Φαλτσέτας περπατάγανε με το σαλελέ τους και ακκιζόντουσαν αναμεταξύ τους, πήρανε μάτι τον Καρφίτσα να μεταφέρει τον ναργελέ του αφεντικού αναμμένο και τους Άχαρο και Κελαηδίστρα ν' ακολουθάνε «λιτανεία», κουβαλώντας μαρκούτσι και μαγκάλι. Τον είχανε περιποιηθεί δεόντως τώρα με φούντα Καλκούτας άλφα πράμα!

Οι επισκέπτες κοιτούσαν άναυδοι και σταυροκοπιόντουσαν!

- Έτοιμος ο λουλάς σας, κύργιε Φαλτσέτα. Κοπιάστε για τη ντρόγκα σας περικαλώ ...
- Δεν τονε γλέπω για σόι, ρε σκυλιά ...
- Πού να βρούμε το καλύτερον;
- Τώρα ρε, τόνε θυμηθήκατε; Αμέτε βάλτε τον στο πισυγείον ...

Τα τσιράκια απομακρύνθηκαν δείχνοντας απaréσκεια ...

- Τον παλιόγερα, ρε Καρφίτσα, που μας παριστάνει τον κάργα!
- Ας όψεται η αναδουλειά ... Τι ήτονε δηλαδή ελόγου του; Ένας παπατζής άνευ τραπεζάκι ...
- Και τώρα δεν πατά τη Γης!
- Μη φωνάζεις ρε, γιατί θα αφτιαστεί και θα μας κουσουμάρει στιλέτο τσιτσιλιάνικο με σουστά ...

Στο αναμεταξύ ο μεγάλος έκανε έμπα τον Θράσο στο αντίσκηνο της μπαρμπουτιέρας.

- Ρίγνεις ρε, καμιά κοκκαλιά ... για το γούρι;
- Την ασβουρίζω άμα και λάχει ...

Στο εσωτερικό του τσαντιριού υπήρχανε κατάχαμα τρεις βελέντζες γύφτικες απ' τις φτηνιάρικες και οι μπιστικοί ρίχνανε τα κόκκαλα σερβί, ρελάνς, τσέρτο, τίρο, πασέτα και μπαρμπούτι. Ο χώρος είχε ντουμανιάσει απ' τους καπνούς είκοσι και περιπλέον ανοματαίων.

- Βάλτε να πάνε, μάγκες ...
- Ας ρίξω κι εγώ μισή ντουζίνα κοκκαλιές, σκέφτηκε ο Θράσος στηριζόμενος στην καβάντζα, που του 'χε δώσει ο Ζεβανζέλ ...
- Να αμολήσουμε μια ζαριά;
- Πως, περικαλώ ...

Φτάνουνε στα χέρια του ... τα οστά, τα ζυγιάζει μην έπεσε σε τίποτα караγκιοζάκια φτιαχτά, τα μπεγλερίζει και ρίγνει ντούσες! Κερδίζει, τραβάει ένα παρόλι και τα διπλασιάζει! Με τα ταύτα ξαναφέρει ένα φαράσι και τους κάνει πούπουλο!

- Η εύνοια της τύχης στον ατζαμή, ψιθυρίζει ο Άχαρος στο αφτί του αφεντικού.
- Μη δώνεις βάση ...

Οι χήνες πέφτουνε χαρτοπόλεμος απάνω στην κουβέρτα!

- Ρίχτα μου έναν παρά πίσω, διατάζει ο Θράσος ...

Του κάθονται έξι – πέντε ...

- Ασβούρατα παρόλι, ρίχτα σέπτε ...

Ξανακερδεύει, φέρνει άλλες δύο βόρτες όλη την κουβέρτα και κονομάει να 'χουνε να τρώνε και τα ποντίκια του μαχαλά!

- Αυτός είναι από σκληρή γωνιά, αδρεφάκι, αποφαίνεται ο περίγυρος.

Το αφεντικό σκάει γιαουρτίσιο χαμόγελο και δίνει διάτες στο σιγά στον Καρφίτσα.

- Κάνε χτένι τα κόκκαλα κι αμόλα μέσα δυό караγκιοζάκια ...

- Γένηκε, μπος ...

Το παίγνιο παίρνει άλλη τροπή και ο Θράσος χάνει κάνα δυό πάσες καλές και μουφλάρει μέχρι στρίφωμα!

- Φουντάρω τα ρέστα μου, δηλώνει. Ρίξε μου δυό μπρος και τρία πίσω. Πάω με κείνονα που τα ρίγνει ...

Τα 'χε ένας στεγνός, που τα γουργούρισε κι έφερε ντόρτια! Ο Θράσος μένει τσέρτος και ταψί αδειανό και ο Άχαρος του δίνει κουράγιο ...

- Μην το κρεμάς βαρύδι το πράμα, ρε μόρτη. Δε σε θέλει το ζάρι ...

- Την ξέρω 'γω τη ρημάδα την τύχη μου!

Ο Φαλτσέτας τον παίρνει αλά μπρατσέτα και τον ξεναγεί στις τραμπάλες και στα αλόγατα ...

- Μη σεκλετίζεσαι ρε, για το γκαζέπι πό 'παθες, τον παρηγορεί. Συ κερδεύεις στην αγάπη ...

- Η κουβέντα σου είναι βάρσαμο στην ψυχή μου ...

- Και που 'σαι, σου δώνω το λεύτερο ν' ανέβεις σε ούλα μου τα μασίνια δωρεάν.

- Μετά, τον χτυπά πατρικά στην πλάτη και του σκάει χαμόγελα πέντε!

Η ΠΡΩΤΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΗΜΑΙΑ

Από την κ. Μαρία Ρώτα

Με μια απλή τελετή και με λίγους προσκεκλημένους, εξ αιτίας της υγειονομικής κατάστασης της εποχής μας, δημιουργήθηκε η ομαδική έκθεση με θέμα την ελληνική σημαία που πρωτοπαρουσιάστηκε στην Ιερά Μονή Ευαγγελισμού της Θεοτόκου, στη Σκιάθο. Πρωτοδημιουργήθηκε και παρουσιάστηκε σ' αυτό το νησί το 1807. Εκεί σχεδιάστηκε, υφάνθηκε και υψώθηκε η πρώτη γαλανόλευκη σημαία στις αρχές της επανάστασης. Εκεί είχε καταφύγει το 1807 ο Νικοτσάρας, ένδοξος αρχηγός κλεφτών από τη Θεσσαλία. Μαζί με τον περίφημο καπετάνιο Γιάννη Σταθά, είχαν επιλέξει τη Σκιάθο ως ορμητήριο για τον μικρό πειρατικό στόλο τους. Αυτοί οι δύο άνθρωποι, ο Σταθάς κι ο Νικοτσάρας, σε μια μυστική συνεργασία με τον πρώτο Ηγούμενο της Μονής, τον Όσιο Νήφωνα (1809) σχεδίασαν, έφτιαξαν και ύψωσαν την πρώτη ελληνική σημαία το γαλάζιο βάθος και τον λευκό σταυρό. Θεωρούσαν ότι αυτή η σημαία ήταν του πελάγους, εφόσον ήταν και είναι τόσο μεγάλο το ελληνικό πέλαγος. Αυτό το πέλαγος έχει υποδεχθεί τόσα νησιά. Αυτή η πελαγίσια σημαία με την πολύ απλή σχεδίαση του ουρανού (το λευκό) και της θάλασσας (το γαλάζιο), είναι η πρώτη που δημιουργήθηκε στην Ελλάδα. Αυτό το πρώτο συγκινητικό αυτοσχέδιο σύμβολο, ευλογήθηκε το Σεπτέμβριο του 1807, σε τελετή όπου εκεί είχε παρουσιαστεί και ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, ο οποίος με ιδιαίτερη συγκίνηση υποδέχθηκε το σχέδιο της πρώτης ελληνικής σημαίας. Ήταν τόσοι πολλοί οι άνθρωποι εκείνης της εποχής, ιδιαίτερα από τη Σκιάθο και από τα άλλα νησιά, που ήταν σχεδόν... ελεύθερα από Τούρκους, που ενθουσιάστηκαν από την παρουσίαση, όσοι γνώριζαν τη σημαία με τον λευκό σταυρό σε γαλάζιο φόντο, που συμβόλιζε τη θάλασσα. Καθιερώθηκε ως εθνική σημαία των πολεμικών πλοίων του ελληνικού κράτους στα 200 χρόνια της ύπαρξής της. Ήταν και είναι επίσημη, η μικρή σημαία που θαυμάζεται στην περιοχή της πλώρης του πλοίου, όταν είναι αγκυροβολημένο. Στο Ναυτικό Μουσείο της Ελλάδας μαζί με έργα καλλιτεχνών της έκθεσης παρουσιάζονται, αυτή την εποχή, 11 σημαίες με συμβολική εικόνα μεγάλης ιστορικής αξίας από

σπουδαία πλοία και προσωπικότητες του νεότερου και σύγχρονου ελληνικού Πολεμικού Ναυτικού.

Ο Αγωνιστής Γιάννης Σταθάς

Ο αρματολός από το Βάλτο της Αιτωλοακαρνανίας Γιάννης Σταθάς (1758 – 1812) ήταν γιος και διάδοχος του σπουδαίου και περίφημου αρματολού Γερο – Δήμου Σταθά και έδρασε κατά την περίοδο της αρχής της επανάστασης. Στα τέλη του 18ου αιώνα πολέμησε και με άλλους σπουδαίους Έλληνες και κατά τη διάρκεια του ρωσοτουρκικού πολέμου (1806 – 1812) ενίσχυσε και τα ρωσικά στρατεύματα και με άλλους αρματολούς φρόντισαν να ελευθερώσουν το νησί Σκιάθο από τα τουρκικά στρατεύματα. Μαζί του ήταν άλλοι οπλαρχηγοί, όπως ο Νικοτσάρας, ο Μπιζώτης και άλλοι που αντιμετώπιζαν όλοι μαζί την οργή του Αλή Πασά Τεπελενλή. Σε λίγες εβδομάδες κατόρθωσαν, όλοι αυτοί οι σπουδαίοι Έλληνες, να οργανώσουν 70 μικρά πλοία, τα έβαψαν μαύρα και τους έδωσαν ονόματα που είχαν σχέση με τις περιοχές των καπετάνιων τους. Τα ονόματα ήταν: Ρούμελη, Όλυμπος, Μοριάς, Άσπρη θάλασσα, Βάλτος, Μαύρο Καράβι, Κασσάνδρα κ.α. Ανέλαβε ο ίδιος ο Σταθάς τις επιδρομές κατά των Τούρκων από τη θάλασσα και είχε ζητήσει να είναι υπαρχηγός του ο Νικοτσάρας. Φυσικά υπεύθυνος και επικεφαλής ήταν ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, που είχε γλιτώσει και ο ίδιος από τις σφαγές των Τούρκων στο Μοριά και συμμετείχε στη συνάντηση όλων των ανθρώπων που πολεμούσαν. Ο Σταθάς, αντί να υψώσει στα “Μαύρα καράβια” που κυβερνούσε τη Ρωσική σημαία, όπως συνήθιζαν οι Έλληνες επαναστάτες την εποχή εκείνη για προστασία, ύψωσε την αυτοσχέδια Ελληνική... που ήταν ένα γαλάζιο πανί με έναν λευκό σταυρό στο κέντρο. Η σημαία αυτή, ήταν η πρώτη που δημιουργήθηκε πριν από πολλές άλλες που παρουσιάστηκαν στη συνέχεια και θεωρείται η πρώτη, ίσως, ελληνική επαναστατική σημαία. Οι επαναστάτες του 1807 φονεύθηκαν σχεδόν όλοι από τους Τούρκους στην επόμενη τριετία. Μεταξύ όλων αυτών φονεύθηκε και ο αγωνιστής Γιάννης Σταθάς που επιστρέφοντας στον τόπο του το 1812 έχασε τη ζωή του στην Αμφιλοχία. Τον θεωρούσαν τόσο σημαντικό όλοι όσοι τον γνώριζαν και θαύμαζαν τις δραστηριότητές του, ώστε έδωσαν το όνομά

του σ' ένα χωριό της Αιτωλοακαρνανίας. Όλοι οι κάτοικοι ποτέ δεν ξέχασαν και έως σήμερα είναι γνωστό ότι ο Γιάννης Σταθάς και ο Νικοτσάρας, ήταν οι Έλληνες που πρωτοπαρουσίασαν την γαλανόλευκη σημαία.

Η σημαία της εποχής του Γεωργίου Β'. 1936 – 1947 το μπλε χρώμα συμβολίζει τη θάλασσα και πάνω της ο σταυρός ο λευκός . Υποδέχεται τα σύμβολα του βασιλιά.

Για τις δυνάμεις της θάλασσας όρισαν οι Έλληνες να φέρουν τη γαλανόλευκη με τις εννέα λωρίδες και επάνω ένα τετράγωνο που διαιρείται σε 4 τμήματα από λευκό σταυρό στην πάνω αριστερή γωνία. Αυτή καθιερώθηκε να είναι η σημαία της πατρίδας μας από το 1978 έως σήμερα.

Αυτή είναι η πρώτη σημαία της Ελλάδας. Λευκός Σταυρός πάνω σε γαλάζιο χρώμα, που συμβολίζει το χρώμα της ελληνικής θάλασσας.

Από τον κόσμο των φυτικών ειδών

ΚΡΙΝΟΝ ΤΟ ΠΑΛΛΕΥΚΟΝ

Γεωργίου Π. Σαρλή

Μεταξύ των ειδών της πλούσιας ελληνικής χλωρίδας, συγκαταλέγονται και διάφορα είδη του γένους *Lilium* (κν. Λείριο ή Λίλιο) των Μονοκότυλων που ανήκει στην οικογένεια των Λειριδών ή Λιλιιδών (Liliaceae). Είναι είδη των ευκράτων περιοχών του βόρειου ημισφαιρίου αμφοτέρων των κόσμων, ανέρχονται περίπου σε πενήντα, από τα οποία πέντε απαντώνται στη χώρα μας. Από αυτά τα γνωστά στην Ελλάδα είδη, το *Lilium candidum* L., αποτελεί, ως το πλέον ενδιαφέρον, το αντικείμενο του παρόντος άρθρου.

Το *Lilium candidum*, δηλαδή το Λείριο ή Λίλιο το πάλλευκον κατά τον Σουηδό Καθηγητή Κ. Λινναίο (1707-1778), ο οποίος του έδωσε και το όνομα αυτό, είναι ποώδες, πολυετές και βολβόρριζο φυτό. Απαντάται σε ημίσκιους, δασοσκεπείς και πετρώδεις τόπους της ηπειρωτικής Ελλάδας, της Πελοποννήσου και μερικών νησιών του Αιγαίου και Ιονίου πελάγους. Επίσης, εξαπλώνεται σε ολόκληρη σχεδόν την Ασία μέχρι την Ιαπωνία και απαντά ως ημιαυτοφυές στις παραμεσόγειες και λοιπές περιοχές της Ευρώπης. Ακόμη, καλλιεργείται στο ύπαιθρο ή σε γλάστρες για τα ευοσμότατα, πάλλευκα, αλλά και με διαφόρους άλλους χρωματισμούς άνθη του. Γνωστό με τα ονόματα κρίνος, αγριόκρινος, βουρδολίπη, αγριολαlés, κρίνο του Ευαγγελισμού (Annunciation lily) και κρίνο της Παναγίας (Madonna lily), ανθίζει από τον Ιούνιο έως τον Αύγουστο.

Από αρχαιοτάτης εποχής ο άνθρωπος συγκινηθείς από την κομψότητα και την ωραιότητα του φυτού και ιδιαίτερα από το πάλλευκο σαν αλάβαστρο και ευοσμότατο άνθος του, του έδωσε την ονομασία κρίνον βασιλικόν ή κρινάνθεμο ή καλλείριον (Διοσκορίδης III, 106), λείριο (Θεόφραστος), ίον, αμβροσία, άνθος ανθέων και ρόδο της Ήρας (Janonia rosa). Επίσης, οι

αρχαίοι Έλληνες του απέδωσαν θεϊκή καταγωγή πιστεύοντας ότι φύτεψε από σταγόνα γάλακτος της Ήρας που έρευνε στο έδαφος από τον μαστό της, όταν θήλαζε τον Ηρακλή και για τούτο ήταν αφιερωμένο στη θεά αυτή (Κασσιανός Βάσσος, 600 π.Χ.).

Οι βολβοί και τα άνθη του αποξηραμένα χρησιμοποιούνται στην ποτοποιία και λόγω των στυπτικών και μαλακτικών τους ιδιοτήτων στην λαϊκή ιατρική για θεραπεία διαφόρων φλογώσεων. Επίσης, από τα νωπά άνθη του, κατόπιν ειδικής κατεργασίας λαμβάνεται άριστο και πολύ ακριβό αιθέριο έλαιο (κρινέλαιο κατά τους αρχαίους) που χρησιμοποιείται αποκλειστικά στην αρωματοποιία.

Στο φυτό αυτό, όπως φαίνεται, είχαν ιδιαίτερη εκτίμηση οι Κρήτες της Μεσομινωϊκής εποχής, που ενδεχόμενα και να το καλλιεργούσαν, γεγονός που δύναται κανείς να συμπεράνει από τους ανά τρεις λευκούς κρίνους σε φυσικό μέγεθος που κοσμούσαν τα αγγεία (γνωστά ως αγγεία της Κνωσσού) και τις τοιχογραφίες των ανακτόρων της Κνωσσού και του επινείου της Αμνισού περί τα 1600 π.Χ. και αποτελούν την αρχαιότερη και φυσικότερη απεικόνιση κρίνων.

Επίσης, στην αίθουσα του θρόνου του ανακτόρου της Κνωσσού παρίσταται παιδί ηγεμόνα ή κατ' άλλους ο βασιλέας αρχιερέας μέσα σε κήπο με κρίνα, φέροντας περιδέραιο και στέμμα από κρίνα. Άλλωστε οι παραστάσεις του φυτού δεν ήταν απλώς διακοσμητικές, αλλά συμβόλιζαν την νήσο Κρήτη, όπως και οι παραστάσεις του προϊστορικού κρίνου της θάλασσας (*Pancratium maritimum*), ο οποίος αποτελούσε το σύμβολο του πανίσχυρου κράτους του Μίνωα (Σπ. Μαρινάτος, 1956).

Ακόμη, περί το 700 π.Χ. ανακαλύφθηκε στην Μέμφιδα της Αιγύπτου η πρώτη απεικόνιση άνθους κρίνου, οπότε η καλλιέργεια του κρίνου στην Αίγυπτο κατά τα έτη 500-400 π.Χ. ήταν αναμφισβήτητη. Άλλωστε ο Πατέρας της Ιατρικής Ιπποκράτης (460-377 π.Χ.), αργότερα ο Διοσκορίδης (40-90 μ.Χ.), αλλά και ο Γαληνός (130-200 μ.Χ.) αναφέρονταν στο περίφημο "αιγύπτιο έλαιο", η χρήση του οποίου ήταν πολύ διαδεδομένη κατά την εποχή της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας.

Ομοίως στην Ασσυρία το καλλιεργούσαν από το 900-800 π.Χ., όπως αποδεικνύουν οι απεικονίσεις του φυτού της εποχής εκείνης. Επιπλέον η πόλη Σούσα που καταστράφηκε το 700 π.Χ. από τον βασιλέα των Ασσυρίων Σαρδανάπαλο, οφείλει το όνομά της στο κρίνο.

Όμως, το όνομα λείριο με το οποίο φερόταν από παλιά το φυτό αναφέρεται για πρώτη φορά στον στίχο 427 του Ύμνου στη Δήμητρα που χρονολογείται από την εποχή του Σόλωνα, δηλαδή από το 500-400 π.Χ., αν και στην Ιλιάδα (N 830) γίνεται λόγος περί του "λειριόεντος", δηλαδή του λευκού ως κρίνου δέρματος του Αϊάντα, έκφραση που προδίδει ότι το φυτό με το όνομα λείριο ήταν γνωστό ήδη από την ομηρική εποχή.

Επίσης, το όνομα λείριο αναφέρεται από τους Ησίοδο (700 π.Χ.), τον Πίνδαρο (500 π.Χ.), τον θεμελιωτή των Φυσιογνωστικών Επιστημών Αριστοτέλη (384-323 π.Χ.) και τον Πατέρα της Βοτανικής τον εξ Ερεσσού Θεόφραστο (380-287 π.Χ.). Αργότερα όμως και μάλιστα επί εποχής του Θεόφραστου, το λείριο ονομάστηκε και κρίνο, όνομα που διατηρήθηκε μέχρι και σήμερα, ενώ το όνομα λείριο, παρότι ήταν αρχαιότερο, έσβησε στην κοινή διάλεκτο. Ακόμη, ο Θεόκριτος (305-245 π.Χ.) στα "Ειδύλλιά του" αναφέρεται στο κρίνο, ο Λόγγος στα "Ποιμενικά" του το υμνολογεί, καθώς και ο ποιητής από την Συρία Μελέαγρος (140-60 π.Χ.) το εξυμνεί που φύεται στα όρη.

Από τα παραπάνω καθίσταται σαφές ότι το λείριο των αρχαίων Ελλήνων ταυτίζεται με το σημερινό κρίνο το πάλλευκο, παρότι με το όνομα κρίνο καλούνται σήμερα και πολλά άλλα αυτοφυή ή καλλιεργούμενα φυτά της ίδιας οικογένειας, καθώς και μερικά Δικότυλα, όπως τα είδη Νάρκισσου, Υάκινθου, Νυμφαίας, Τουλίπας, Ίριδας, Ανεμώνας κ.ά. Όμως, κατ' άλλους μελετητές δεν είναι απόλυτα βέβαιο σε ποια φυτά αναφέρεται το κρίνο των αρχαίων. Μόνο όπου υπάρχουν απεικονίσεις, όπως στην Κνωσσό ή ανάγλυφες παραστάσεις, δύναται κανείς να είναι βέβαιος ότι πρόκειται για λείριο, δηλαδή για πραγματικό κρίνο.

Ωστόσο το κρίνο, λόγω της θρησκευτικής και αισθητικής του αξίας χρησιμοποιήθηκε ως μοτίβο στην ποίηση, στην πεζογραφία, στη ζωγραφική, στη γλυπτική, στην αρχιτεκτονική και στη διακοσμητική.

Επίσης, οι Έλληνες και οι Ρωμαίοι στεφάνωναν τις νύφες και τους γαμπρούς με κρίνα και στάχυα που συμβόλιζαν μία αγνή και γόνιμη ζωή.

Παλαιότερα, όταν τοποθετούσαν λευκά κρίνα στους βωμούς, αφαιρούσαν τους στήμονες, δώρο της Αφροδίτης προς το άνθος, και τον ύπερο "για να κρατήσουν την παρθενικότητά τους". Ακόμη, οι Γαλάτες και αργότερα οι Γάλλοι το θεωρούσαν ως σύμβολο ελπίδας για τούτο και το χρησιμοποιούσαν σε πολλά αρχαία εμβλήματα τους.

Το κρίνο χρησιμοποιήθηκε ως σύμβολο υψηλότερων εννοιών, σε αλληγορίες και παραβολές. Η λέξη μάλιστα "ωσαννά" της συντετμημένης στην ιερογλυφική γραφή για το αρχαίο αιγυπτιακό όνομα του άνθους του λωτού, sssn ή sschsch. Πιθανόν η λέξη "σωσαννά" (schoschanna) να χρησιμοποιήθηκε από τους Αιγυπτίους στην αρχή για το λωτό (*Nymphaea lotus*) και αργότερα για το κρίνο, αντίληψη σύμφωνη όλων των παλαιών συγγραφέων, από τον Ρωμαίο συγγραφέα Πλίνιο τον πρεσβύτερο (23-76 μ.Χ.) μέχρι τον Λινναίο και τον Ελβετό βοτανολόγο Boissier (1810-1885).

Επίσης, μεταξύ του 12^{ου} και 13^{ου} αιώνα ολόκληρος ο θυρεός της Γαλλίας καλυπτόταν από κρίνα. Το 1376 όμως ο Κάρολος ο Ε' περιόρισε τον αριθμό σε τρία τα οποία σήμαιναν την Ευσέβεια, τη Δικαιοσύνη και το Έλεος. Να αναφέρουμε ακόμη, ότι τα κρίνα στόλιζαν το φλωρεντιανό έμβλημα που

διέφερε από το γαλλικό κατά το ότι έφερε πρόσθετα τρεις κάλυκες στα στελέχη, καθώς και πολλά οικόσημα των ηγεμόνων της Γαλλίας.

Οπωσδήποτε όμως το κρίνο το θεωρούν οι λαοί όλων των εθνών και των εποχών ως σύμβολο ιερότητας, αγνότητας, αφθονίας και πλήρους έρωτα σε τελειότητα, αγαθότητα και αφοσίωση. Προσέτι να τονίσουμε, ότι η πολλαπλή χρησιμοποίησή του στην τέχνη και στην ποίηση το εξύψωσε κατά τους χριστιανικούς χρόνους σε φυτό της Παρθένου Μαρίας που της το αφιέρωσαν ως ένδειξη παρθενικής αγνότητας, γι' αυτό και οι ποιητές το αποκαλούν "νεανική αγνότητα".

Αναφέρεται ακόμη ότι ο βασιλιάς της Ναβάρρας Σάνχο Γκαρθίας Δ' θεραπεύτηκε από μία ασθένειά του, όταν ανακάλυψε εντός του κήπου του ένα εικόνισμα της Παναγίας ανάμεσα στα κρίνα. Από ευγνωμοσύνη ανέγειρε ένα ναό που τον ονόμασε "Notre Dame de Lis" (Παναγία των Κρίνων). Σύμφωνα με ένα μύθο ο Απόστολος Θωμάς μην πιστεύοντας τις διαδόσεις για την ανάσταση της Παρθένου, άνοιξε τον τάφο της, οπότε αντί του σώματός της βρήκε τον τάφο γεμάτο κρίνα και τριαντάφυλλα. Στο Ευαγγέλιο αναφέρεται ότι ο Χριστός προσβλέπων φιλικά προς τα φυτά, τα λαμπρά αυτά δημιουργήματα του Θεού, αφ' ενός έχει περιγράψει όμορφες απεικονίσεις τους, αφ' ετέρου απεκάλυψε και το αληθινό κάλλος των κρίνων λέγοντας: "Καταμάθατε τα κρίνα του αγρού πως αυξάνει, ου κοπιά ουδέ νήθει, λέγω δε υμίν ότι ουδέ Σολομών εν πάση τη δόξη αυτού περιεβάλετο ως εν τούτων" (Ματθ. 6, 28-29). Όμως εδώ τα αναφερόμενα κοινώς ως κρίνα ανήκουν σε άλλα είδη της αυτοφυούς βλαστήσεως.

Σε πολλά χωριά των Πυρηναιών επίσης, στις 24 Ιουνίου εορτή του Αγίου Ιωάννη, εορτάζουν την "εορτή των κρίνων", όπως εμείς τον κλήδονα και πλέκουν σε σχήμα σταυρού κρίνα δίκην μαγιάτικου στεφάνου. Κατά τους πρώτους μάλιστα χριστιανικούς χρόνους και μέχρι της αραβικής κατακτήσεως το 636 μ.Χ., οι χριστιανοί χρησιμοποιούσαν κρίνα στις πολυάριθμες εορτές τους για διακόσμηση ναών, βωμών και αλωνιών κατά τη συγκομιδή του σίτου.

Το έτος 1618 η Δύση έθεσε όρους για τη "σωστή μεταχείριση ορισμένων ιερών αντικειμένων στην τέχνη και την αναγκαιότητα να απεικονίζεται το κρίνο μαζί με την Παρθένο Μαρία στην εικονογραφία". Οριζόταν δε και το χρώμα των μαλλιών της, η έκφραση των οφθαλμών της, η λευκότητα του ενδύματός της που θα έπρεπε να συνοδεύεται από κυανό μαντήλι και δώδεκα αστέρια να στέφουν το κεφάλι της. Όσο για τα φυτά θα χρησιμοποιούνταν τα ρόδα, ο φοίνικας και το κρίνο.

Σχετικά τώρα με το στεφάνι των δώδεκα αστεριών στο κεφάλι της θα πρέπει να τονιστεί, ότι αναφέρεται και στην Αποκάλυψη του Ιωάννη, (12, 1), το δε 1949 τον διαγωνισμό για τη σημαία του τότε "Συμβουλίου της Ευρώπης", που το 1955 έγινε επίσημη σημαία της πρώην ΕΟΚ, τον κέρδισε ο ζωγράφος

Arsene Hage που εξήγησε και έπεισε τους τότε υπευθύνους ότι η σημαία πρέπει να έχει δώδεκα αστέρια ανεξάρτητα από τα μέλη που θα υπάρξουν, επειδή "ο αριθμός δώδεκα (12) είναι από την αρχαιότητα ένα σύμβολο ολοκληρωμένου συνόλου". Έτσι η σημαία της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα μείνει ως έχει όσα και αν είναι τα μέλη της.

Ωστόσο, το ρόδο, ο κλάδος ελιάς ή ο φοίνικας αντικαταστάθηκαν σταδιακά από το κρίνο που εισήχθηκε στη βυζαντινή και μεταβυζαντινή εικονογραφία. Οπότε, ο Αρχάγγελος Γαβριήλ εικονίζεται πλέον να προσφέρει κρίνο στη Θεοτόκο κατά τον Ευαγγελισμό της, ως σύμβολο της αγνότητας και άσπιλης συλλήψεώς της, σύμφωνα με την περιγραφή της θείας σκηνής από τον Απόστολο Λουκά.

Εκτός όμως από τις εικόνες, κρίνα κοσμούν τα ξυλόγλυπτα τέμπλα, τους άμβωνες, τους επισκοπικούς θρόνους και τα προσκυνητάρια των εκκλησιών, ζωγραφίζονται σε εικόνες με λαϊκή μορφή και διαδίδονται και σε ξυλόγλυπτα που διακοσμούν παλιές οικίες, όπως τις οικίες της Καστοριάς, Σιάτιστας και αλλαχού.

Όλοι οι μεγάλοι ζωγράφοι του Μεσαίωνα το απεικόνισαν στα έργα τους, ιδιαίτερα ως άνθος απαραίτητο στις εκφράσεις της Παναχράντου Θεοτόκου. Επίσης, οι ποιητές παγκοσμίως εξύμνησαν και τραγούδησαν την αγνότητα και τη χάρη του, καθώς και η δημόδης μας ποίηση και δημιουργία. Αλλά και η χριστιανική υμνογραφία εμπνεύστηκε από το κρίνο, όπως και στην ελληνική λαογραφία το κρίνο δεν κατέχει κατώτερη θέση. Ακόμη, στα προεόρτια του Ευαγγελισμού για την Παναγία ακούγεται το: "ως ρόδον κοιλάδων καθαρών, ως κρίνον εύοσμον", ενώ ο Ρωμανός ο μελωδός, καλούμενος και Πίνδαρος της χριστιανοσύνης, στην ακολουθία του Ακαθίστου Ύμνου (6^{ος} αι. μ.Χ.) χαιρετίζει την Παρθέnon ως εξής: "Χαίρε, ηδύπνοον, κρίνον, Δέσποινα, πιστούς ευωδιάζον".

Επιπρόσθετα, τα κρίνα που ήταν αφιερωμένα σε όλες τις παρθένες θεές τοποθετημένα σε ανθοδοχεία και στραμμένα προς τα κάτω, καθησυχάζουν τα οξυμένα πνεύματα και ενισχύουν το κλίμα ηρεμίας. Ιδιαίτερα τα κυανά κρίνα που ενισχύουν την ευημερία και την απόκτηση υλικών αγαθών. Πολυσήμαντο δε ρόλο διαδραματίζουν τα κρίνα και στην πρακτική της οικοτοπίας (Feng Shui), ενώ ως σύμβολα μυστικής γλώσσας σημαίνουν "είσαι η βασίλισσά μου" και ταυτίζονται με την ευγένειά της ψυχής. Απλώνοντας μάλιστα παντού το έντονο άρωμά τους θυμίζουν διαρκώς εκείνον που τα πρόσφερε.

Τέλος ο ελληνικός λαός που θεοποίησε όλες τις φυσικές δυνάμεις προσφέροντάς τους την αγνή του λατρεία, δεν ήταν δυνατόν να φανεί καθυστερημένος στην αγάπη του προς τα άνθη, στο πλέον αριστοτεχνικό δημιούργημα του άφθαστου και απaráμιλλου καλλιτέχνη, που λέγεται Φύση.

Η λατρεία αυτή των ανθέων, απόρροια μίας εσωτερικής απόκρυφης σχέσεως με τον φυτικό κόσμο απλώθηκε αναλλοίωτος στον ελληνισμό όλων των εποχών, τον οποίον φαίνεται να τον έλκει κάποια διαίσθηση πως ομοιάζει κι αυτός με άνθος, που ανθεί και απανθεί για να ξανανθίσει με νέες ομορφιές και μεγαλύτερη δύναμη.

=====

Μια αναπάντεχη συνάντηση

Μερόπη Ν. Σπυροπούλου,
*Ομότιμη Καθηγήτρια
Πανεπιστημίου Αθηνών*

Ήταν μια Κυριακή του Μαρτίου. Μετά από πολλές παγωμένες εβδομάδες, εκεί στο χιονισμένο Μίσιγκαν των ΗΠΑ, ένας ολόλαμπρος ήλιος μάς χαμογέλασε, ζέστανε τις καρδιές μας και μας έγνεψε ζωηρά να βγούμε για μια βόλτα. Άλλο που δεν ήθελαν τα παιδιά μας, που – στο άκουσμα αυτής της προτροπής, την οποία επαναλάβαμε κι εμείς φωναχτά- ζητωκραύγασαν «ζήτωωω..!»

Μπήκαμε στο αυτοκίνητο και πήραμε τη μεγάλη λεωφόρο που, από την Πανεπιστημιούπολη Ανν Άρμπορ, οδηγεί στις γειτονικές νοτιοανατολικές κωμοπόλεις, τις οποίες δεν είχαμε ως τότε επισκεφθεί. Η θέα των πανύψηλων δέντρων που πλαισιώναν τη λεωφόρο ήταν μαγευτική. Καθώς, μερικά αραιά λευκά μπουκετάκια χιονιού έμεναν ακόμα επάνω τους, γίνονταν, θαρρείς, στολίδια για ό,τι είχε απομείνει από τη –φθαρμένη πιά– χρυσοκόκκινη

φθινοπωρινή φορεσιά τους. Αυτήν που κάποια τολμηρά νέα κλαδιά είχαν αρχίσει πού και πού να την αντικαθιστούν.

Κάποια στιγμή, σε μια στροφή του δρόμου, εμφανίστηκε μια πινακίδα με την επιγραφή *"Ypsilanti"* κι ένα σήμα που περιείχε ένα μεγάλο κεφαλαίο *"Υ"*, πλαισιωμένο από έναν κύκλο, στο κάτω μέρος του οποίου διακρίνονταν τρεις λέξεις: *"Pride – Diversity – Heritage"*. Εξηγήσαμε στα παιδιά μας ότι σήμαιναν: «Υπερηφάνεια-Ποικιλία-Κληρονομιά» και με δικαιολογημένη έκπληξη και πολλά ερωτηματικά για το τί σήμαιναν άραγε όλα αυτά, προχωρήσαμε προς την κατεύθυνση όπου έδειχνε η πινακίδα. Και τότε, μια αναπάντεχη συνάντηση έμελλε να απαντήσει σε όλες μας τις απορίες.

Καθώς πλησιάζαμε προς την πόλη που ονομαζόταν *"Ypsilanti"* διακρίναμε στο κέντρο της λεωφόρου το Water Tower – εμβληματικό πύργο του υδραγωγείου και, προφανώς, ένα αξιοθέατο της πόλεως – μπροστά από το οποίο υπήρχε μια μαρμάρινη στήλη πάνω στην οποία δέσποζε μια προτομή ανδρός. Δεξιά και αριστερά αυτής της στήλης, έστεκαν δύο ιστοί, με δύο σημαίες: μία αμερικανική και μία... γαλανόλευκη. Τί έκπληξη ήταν αυτή! Τί συγκίνηση! Η σημαία της αγαπημένης μας πατρίδας να κυματίζει εδώ, στην κεντρική λεωφόρο μιας πόλεως της πολιτείας του Μίσιγκαν! Τί σήμαινε αυτό; Με λαχτάρα βρήκαμε μια θέση για ν' αφήσουμε το αυτοκίνητο και τρέξαμε όλοι προς το άγαλμα. Ποιός ήταν; Ποιόν θα συναντούσαμε;

Η αγγλική επιγραφή κάτω από την προτομή, έδωσε απάντηση στις απορίες μας. Έγραφε: *«Δημήτριος Υψηλάντης, Έλληνας στρατηγός, ήρωας της Ελληνικής Επανάστασης για την Ελευθερία»*.

=====

Όπως ήταν φυσικό, τραβήξαμε φωτογραφίες του μνημείου και, με την καρδιά πλημμυρισμένη από υπέροχα συναισθήματα πατριωτισμού και υπερηφάνειας, συνεχίσαμε τη βόλτα μας στην όμορφη πόλη, ψάχνοντας να βρούμε πληροφορίες για την ιστορία της. Σε έναν τουριστικό οδηγό που αγοράσαμε, μάθαμε αρκετά στοιχεία, τα οποία εμπλουτίσαμε την επομένη, με όσα βρήκαμε στη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου στο Ανν Άρμπορ. Συνοπτικά, τα πιο σημαντικά ήταν τα εξής:

Στις αρχές του 19^{ου} αιώνα, στην περιοχή αυτή της παρθένας βλάστησης, που ήταν πέρασμα των Ινδιάνων, στην ανατολική όχθη του ποταμού Huron, στήθηκε από ξένους μετανάστες ένας εμπορικός σταθμός, ο οποίος εξελίχθηκε σε οικισμό με το όνομα Γούντροφς Γκρόουβ. Λίγο αργότερα, στην απέναντι δυτική όχθη, δημιουργήθηκε μία άλλη ξεχωριστή κοινότητα που δεν είχε ονομασία.

Ήταν η εποχή όπου η φήμη των κατορθωμάτων των Ελλήνων κατά την Επανάστασή τους εναντίον του τουρκικού ζυγού, είχε φτάσει στην Αμερική.

Ανάμεσα στα ονόματα των ηρώων, το όνομα και η δράση του στρατηγού Δημητρίου Υψηλάντη –και ιδιαιτέρως η υπεράσπιση της ακροπόλεως του Άργους– ξεχώρισε κι έγινε έμπνευση και παράδειγμα προς μίμηση για τον αμερικανικό λαό της πολιτείας του Μίσιγκαν στον δικό του αγώνα για ανεξαρτησία από τη Μεγάλη Βρετανία. Αποφασίστηκε έτσι, το 1825, να δοθεί προς τιμήν του το όνομά του, αρχικά στην κοινότητα – χωριό της δυτικής όχθης. Λίγο αργότερα, το όνομα αυτό πήρε και ο οικισμός της ανατολικής όχθης, ο οποίος και ενσωματώθηκε στην κωμόπολη που δημιουργήθηκε. Το 1829, το 'Ypsilanti' αναγνωρίστηκε ως πόλη. Από τότε, κάθε χρόνο, κατά την εθνική μας εορτή της 25^{ης} Μαρτίου, γίνεται ειδική τελετή με κατάθεση στεφάνων στην προτομή του ήρωα, η οποία είναι έργο του Έλληνα γλύπτη Χριστόφορου Ναστού.

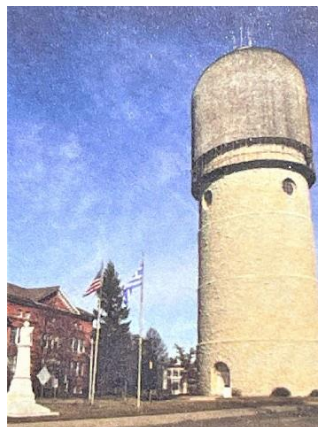
Σήμερα, η πόλη του 'Ypsilanti' του Μίσιγκαν (οι Αμερικανοί στις καθημερινές τους κουβέντες τη λένε 'Ypsi') αριθμεί περίπου 20.000 κατοίκους και σ' αυτήν εδράζεται και το Ανατολικό Πανεπιστήμιο του Μίσιγκαν (Eastern Michigan University).

=====

Ας σημειώσουμε, όμως, ότι με το ίδιο όνομα, υπάρχουν άλλες δύο πόλεις, μία στην πολιτεία της Τζόρτζια και μία στη Βόρεια Ντακότα. Όπως υπάρχουν και πολλές άλλες πόλεις με ελληνικές ονομασίες στην Αμερική, αλλά και σ' όλο τον άλλο κόσμο.

Κάθε χρόνο, στις 25 Μαρτίου, θυμόμαστε εκείνη την αναπάντεχη συνάντηση μιας Κυριακής του Μαρτίου στις ΗΠΑ. Και προσευχόμαστε στον Μεγαλοδύναμο Θεό, για προστασία της αγαπημένης μας πατρίδας, η οποία εκπέμπει διαχρονικές αξίες και ποιοτική αύρα παντού στον κόσμο.

Αναδημοσίευση από το περιοδικό «ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ», της Χριστιανικής Στέγης Καλαμάτας, τεύχος 567, Μάρτιος 2022.

Έιζα Τζένιγκς,

ο Ήρωας-Διασώστης των προσφύγων της Μικράς Ασίας

Κείμενο από τον Χρήστο Θανόπουλο

Η επέτειος των εκατό χρόνων από τη Μικρασιατική Καταστροφή, μας φέρνει στο νου πρόσωπα και γεγονότα που έπαιξαν σημαντικό ρόλο στη μεγαλύτερη και από τη δεύτερη Άλωση της Κωνσταντινουπόλεως (1453), εθνική καταστροφή. Ο Αμερικανός Έιζα Τζένιγκς διέσωσε με τις πρωτοβουλίες του έναν τεράστιο αριθμό προσφύγων Ελλήνων, Εβραίων, Αρμενίων. Είναι ο άνθρωπος που έσωσε πάνω από το 15% των Ελλήνων της Μικράς Ασίας, περίπου 350.000 ανθρώπους.

Ο Έιζα Τζένιγκς (Asa Kent Jennings) γεννήθηκε το 1877 στο Upstate, της Νέας Υόρκης στις Η.Π.Α. και απεβίωσε το 1933. Ήταν Αμερικανός μεθοδιστής πάστορας, ιεραπόστολος και κατόπιν γραμματέας της Χριστιανικής Αδελφότητας Νέων (Y.M.C.A.). Στα 28 του χρόνια προσβλήθηκε από φυματίωση στη σπονδυλική στήλη που του άφησε μόνιμα προβλήματα (κύφωση). Είχε ύψος μόλις 1,60 μ. Παρ' όλα αυτά, υπήρξε δραστήριος άνθρωπος, με πολλαπλή κοινωνική δράση.

Το 1922 μεταφέρθηκε στα γραφεία της Σμύρνης, επειδή ο διευθυντής έλειπε σε διακοπές. Οι πρώτοι Τούρκοι στρατιώτες του Μουσταφά Κεμάλ μπήκαν στη Σμύρνη στις 9 Σεπτεμβρίου 1922 (με το νέο ημερολόγιο). Ο Τζένιγκς λίγες μέρες νωρίτερα, ενώ ο ελληνικός στρατός εγκατέλειπε τη Σμύρνη, ίδρυσε την οργάνωση «Αμερικανική Επιτροπή Σωτηρίας», για να παράσχει ανθρωπιστική βοήθεια στους κατοίκους. Αμερικανοί και Άγγλοι πολίτες εγκατέλειψαν τη Σμύρνη, συμπεριλαμβανομένου του Αμερικανού προξένου Τζώρτζ Χόρτον, με την Ελληνίδα σύζυγό του. Ο Τζένιγκς έμεινε για να βοηθήσει. Ίδρυσε σταθμό πρώτων βοηθειών για εγκύους σε εγκαταλειμμένη οικία πλουσίου Έλληνα.

Τα αγκυροβολημένα στον κόλπο της Σμύρνης «συμμαχικά» αμερικανικά, αγγλικά, γαλλικά, ιταλικά πλοία έδιναν μία απατηλή εντύπωση προστασίας των χριστιανικών πληθυσμών, όμως αλίμονο, τήρησαν στάση ουδετερότητας και δε θέλησαν να δυσανεστήσουν τους Τούρκους. Οι Τούρκοι έβαλαν φωτιά αρχικά στην αρμενική συνοικία. Οι φλόγες κατέκαιαν την πόλη επί πέντε ημέρες, πλην της εβραϊκής και μουσουλμανικής συνοικίας. Ο κόσμος πανικόβλητος είχε συγκεντρωθεί στην προκουαία προσπαθώντας να βρει οδό διαφυγής. Η θερμοκρασία των καιόμενων κτιρίων έφτανε τους 900 βαθμούς Κελσίου! Πολλοί σφάχτηκαν ανελέητα, άλλοι πέθαναν από πείνα και δίψα, γυναίκες

βιάστηκαν, πολλοί έπεφταν στη θάλασσα, πλοιάρια υπερφορτωμένα ανατρέπονταν ή πλησίαζαν στα ξένα πλοία, τα οποία όμως δέχονταν μόνο τους υπηκόους των κρατών τους. Οι ορχήστρες των πλοίων έπαιζαν μουσική, για να μην ακούνε τα πληρώματα τα ουρλιαχτά αγωνίας των απελπισμένων ανθρώπων. Ένα ιαπωνικό πλοίο έρριξε το φορτίο του στη θάλασσα και παρέλαβε πρόσφυγες. Τα ιταλικά πλοία μετά από στάση αναμονής, διέσωσαν πρόσφυγες.

Ο Τζένιγκς με αποκλειστικά δικές του πρωτοβουλίες πέτυχε να ηγηθεί μιάς τεράστιας προσπάθειας διάσωσης αμάχων. Χωρίς την παραμικρή διπλωματική εμπειρία, ήλθε σε απευθείας επαφή και συνομιλία με τον Κεμάλ και απέσπασε την άδεια διάσωσης των μη μουσουλμανικών πληθυσμών της Σμύρνης. Ο Κεμάλ του έδωσε διορία αρχικά 7 ημερών που μετά επεκτάθηκε στις 11, για να σώσει όσους προλάβει, εξαιρουμένων των ανδρών 17-45 ετών, που τους προόριζε για τα «αμελέ ταμπουρού», τα εξοντωτικά τάγματα καταναγκαστικής εργασίας, στα βάθη της Ανατολίας. Επίσης, απαγόρευσε σε όλα τα πλοία να φέρουν την ελληνική σημαία, για να μην αποθαρρύνεται ο τουρκικός στρατός.

Ο ίδιος ο Τζένιγκς έλεγε αργότερα, ότι: «Τα τρομερά αγωνιώδη ουρλιαχτά, δεν θα έπαυαν να με κυνηγάνε σε όλη μου τη ζωή». Πλήρωσε ο ίδιος ναύλο σε ξένα πλοία να μεταφέρουν πρόσφυγες με ασφάλεια. Έπεισε Ιταλό πλοιοκτήτη να μεταφέρει 2.000 Έλληνες από τη Σμύρνη στο λιμάνι της Μυτιλήνης, με το πλοίο «Κωνσταντινούπολις», με αντίτιμο 6.000 λίρες. Ο ίδιος επιβιβάστηκε στο πλοίο για να επιτηρεί την κατάσταση. Ένας Γάλλος πλοίαρχος, με άδειο πλοίο αρνήθηκε να βοηθήσει και απέπλευσε. Σε κάποια μεταφορά προς τη Μυτιλήνη είδε τον ελληνικό πολεμικό στόλο με 25 πλοία αγκυροβολημένο. Θέλοντας να μεσολαβήσει για τη χρήση των ελληνικών πολεμικών πλοίων στην εκκένωση της Σμύρνης, συνάντησε τη δυσθυμία του ελληνικού κράτους, το οποίο δέχτηκε να αποστείλει 6 σκάφη και τελικά μόνο το θωρηκτό «Κιλκίς» με πλοίαρχο τον Ι. Ε. Θεοφανίδη, κατέπλευσε στη Σμύρνη. Αρχικά η ελληνική κυβέρνηση του Γούναρη, δίσταζε και χρονοτριβούσε και μόνο όταν ο Τζένιγκς εκβίασε τον πρωθυπουργό Νικόλαο Τριανταφυλλάκο, απειλώντας πως θα καταγγείλει διεθνώς την ελληνική κυβέρνηση για εγκληματική αδράνεια και θα αποδώσει ευθύνες για την απώλεια χιλιάδων ζωών, δόθηκε η εντολή παρέμβασης του ελληνικού στόλου, υπό την επίβλεψη του αμερικανικού στόλου της περιοχής και έσπευσαν τα 25 πολεμικά πλοία και μαζί με εμπορικά πλοία, έφθασαν τα 55. Κάποιοι κυβερνήτες που αρχικά επικαλέστηκαν «τεχνική βλάβη» απειλήθηκαν με ναυτοδικείο, αν δεν πειθαρχούσαν. Ο Τζένιγκς μέσα σε 3 ώρες πήρε γραπτή εγγύηση από τον Κεμάλ και ο ελληνικός στόλος με επικεφαλής το αμερικανικό πλοίο «Προποντίς», υπό τον πλοίαρχο Χάλσεϊ Πάουελ και τον Τζένιγκς στη γέφυρα, εισήλθε στον κόλπο της Σμύρνης. Αυτό

το γεγονός του χάρισε τον άτυπο τίτλο του «ναυάρχου» του ελληνικού στόλου των 25 πλοίων. Μέχρι το τέλος του 1922 ο Τζένιγκς περιέπλεε τις ακτές της Σμύρνης, διασώζοντας χιλιάδες πρόσφυγες. Παρέλαβε πρόσφυγες επίσης από τα λιμάνια Τσεσμέ, Κυδωνιών, Βουρλών.

Για το επίτευγμα του αυτό ο Τζένιγκς τιμήθηκε από το Ελληνικό Κράτος με το Σταυρό του Τάγματος του Σωτήρος και το Μετάλλιο Στρατιωτικής Αξίας, που είναι το υψηλότερο στρατιωτικό παράσημο. Όταν περπατούσε στους δρόμους της Αθήνας, ο κόσμος γονατιστός του φιλούσε τα χέρια και τα πόδια (μαρτυρία του εγγονού του Ρότζερ Τζένιγκς). Ήταν ο μόνος που αντιπροσώπευσε ταυτοχρόνως την Ελλάδα και την Τουρκία, στη Συνθήκη της Λωζάνης, το 1923 για την ανταλλαγή των πληθυσμών.

Στην Ελλάδα είναι μάλλον άγνωστος. Δεν αναφέρεται στα σχολικά βιβλία. Δεν υπάρχει προτομή του. Μόνο ένας δρόμος στη Χίο φέρει το όνομά του. Ο δήμαρχος Βόλου Αχιλλέας Μπέος στις 14 Φεβρουαρίου 2018 μετονόμασε την «Πλατεία Ρήγα Φεραίου», όπου βρίσκεται το Δημαρχείο του Βόλου, με αναθηματική μαρμαρίνη πλάκα σε: «Πλατεία Ρήγα Φεραίου – Έιζα Τζένιγκς» και παραδόθηκε τιμής ένεκεν η αμερικανική σημαία που σκέπαζε την πλάκα, στον εγγονό του Ρότζερ Τζένιγκς.

Βιβλιογραφία:

- https://el.wikipedia.org/wiki/Έιζα_Τζένιγκς
- <https://mixanitouxronou.gr/o-sintler-tis-smirnis-o-amerikanos-pou-esose-tis-zoes-350.000-ellinon>

Ο Έιζα Τζένιγκς

Με την Οικογένεια του

Μέσα από τον «Απόλλωνα», η Δήλος..

Μέσα από την Δήλο, ο «Κόσμος»...

Από τον Θάνο Γ. Θραψιάδη

Δύση του Ήλιου... Δευτέρα 30-5-2022... Με θέα προς την «ιερή» Δήλο κάποια λίγα μίλια μακριά από το συριανό Δήλι, απέναντι από τα κορφοβούνια του νησιού του Απόλλωνα, της Άρτεμης και της Λητούς. Στην πεζή πραγματικότητα δεν ήμουν αυτοπρόσωπα «εκεί». Το θέαμα εκτεινόταν από την Ανατολή προς τη Δύση και εγώ καθόμουν στην βελούδινη πολυθρόνα μου, μέσα στο κλασσικής ομορφιάς θέατρο «Απόλλων» της πατρίδας μου, της Σύρου, με τα μάτια καρφωμένα πάνω στην οθόνη, στο βάθος της σκηνής... Όταν εκείνη φωτίστηκε, μετατοπίστηκα κι εγώ... Τότε ήταν, που, οι εικόνες ζωντάνεψαν και η εικόνα της Δήλου ήρθε μπροστά μας, ώρα δειλινού- ώρα σημαδιακή, που οι τελευταίες ακτίνες του Ήλιου παιχνιδίζαν απέναντι στα βουνά της Σύρου, πριν κρυφτούν στον καταγάλανο και ήρεμο ορίζοντα... Πράγμα μαγικό: Τώρα, ήμουν και εδώ και εκεί... Για λίγο, όμως... Μόλις που μπόρεσα να προσδιορίσω την προσωπική μου αφετηρία... Κι ύστερα όλα γίνανε «Κόσμος» ... Ναι, η Δήλος, έγινε «Κόσμος», κι εγώ παιδί του... Τα χρώματα, σταδιακά, ταυτίστηκαν με το μεταβαλλόμενο, μέσα στο δειλινό, φως... Στο αρχικά κατάξερο τοπίο τα θυμάρια γιγαντώθηκαν και καταμύρισε, ευώδιασε και ο χώρος του θεάτρου μας, από «ιερή» χρυσή γη, ενώ, τόνιωθες το απαλό αεράκι να σου δροσίζει τον νου και το μυαλό... Κι ύστερα έβλεπες σαν άλλος θεός, από ψηλά, ολόκληρο το νησί της Δήλου, να λαμπυρίζει στο σούρουπο, να παίρνει μορφή ο αρχαίος οικισμός, από το βουνό ως την θάλασσα, κι εσύ να νομίζεις ότι πετάς, προνομιούχος ταξιδιώτης του απείρου και του ονείρου, σαυτό το υπέροχο ταξίδι του πολύχρωμου, μεταβαλλόμενου δειλινού, όπου, ακόμα και το σκοτάδι σμιλεύει την αρχαία επιφάνεια των μαρμάρων και τα αριστουργηματικά ψηφιδωτά του αρχαίου διώροφου αρχοντικού, λες και αναδύονται από την γη στον μαγικό ουρανό..

Και καθώς οι τέσσερις εποχές του Βιβάλντι ξετυλίγονται γύρω από το όλο ενέργεια και μαγνητισμό τοπίο και γίνονται ένα με το γλυκό αεράκι της μαγικής βραδιάς (το νιώθεις κι ας είσαι στο θεωρείο του θεάτρου) έχει ήδη συντελεστεί το θαύμα, που σας λέγαμε: το τοπίο είναι, πιά, παγκόσμιο, οι μουσικοί (νέα παιδιά κυρίως από Ουκρανία και Ρωσία), έχουν δραπετεύσει από τον πόλεμο και την μιζέρια, έχουν γίνει μικροί «θεοί» και με το μαγικό ραβδί- το δοξάρι τους-, έχουν μετατρέψει, μέσω της Δήλου, τον κόσμο, σε Παράδεισο κι έχουν σταματήσει τον χρόνο στην κλεψύδρα της αναμονής...

Κι όταν οι θεσπέσιες μελωδίες αναπτύσσουν τις νότες τους –σε ένα τοπίο που πιο ταιριαστό δεν θα μπορούσε ποτέ κανένας να βρει...-και ο χορός των εποχών ξετυλίγεται σαν περιπέτεια που δεν θέλεις να τελειώσει, μπαίνει ο ήχος της πολιτικής λύρας να σηματοδοτήσει το «δέσιμο» του «παγκόσμιου» με το «ντόπιο», που γίνεται κι αυτό παγκόσμιο και μοιράζεται σαν αντίδωρο στους κοινωνούς της Φύσης. Κι ο λυράρης, κοντά και μόνος, δοσμένος στην δεξιοτεχνική του εσωτερικότητα, το φύσημα του αγέρα της Ανατολής, να φιλιέται με τα κύματα της Δύσης και όλο αυτό να φωτίζεται με την μαεστρία των δημιουργών, να σε συνεπαίρνει και να λες : Θα κλάψω... Να κάνεις την μάσκα του κορωνοιού, μαντήλι για τα δάκρυα... Να μην χορταίνεις τους ίδιους τους μουσικούς, που απογειώνονται και «υπερυψούνται» σε σφαίρες άλλες... Να μένεις αποσβολωμένος από την εμφάνιση και την εκφραστικότητα της πρωθιέρειας της ιερής βραδιάς, της ουκρανής που με το «μαγικό της ραβδί» -το βιολί της- τόσο ζωντάνεψε τη μουσική της, ώστε να συνεπάρει και τον ίδιο τον Απόλλωνα που δεν μπορεί, κάπου εκεί, σίγουρα θα βρισκόταν και θα δάκρυζε...

Η παγκοσμιότητα δεν είναι παγκοσμιοποίηση. Είναι η πανάρχαιη μουσική με τους ήχους του Βιβάλντι, που ενώνεται με την αρχέγονη ευαίσθητη λύρα και το μεθυστικό αεράκι του δεντρολίβανου και του θυμαριού... Είναι ο πολιτισμός της καρδιάς και της φύσης. Είναι ο δικός μας (όλων) ο πολιτισμός που ξεκινάει από την «καθαρή» γη και την φύση, παίρνει τα μέτρα της καρδιάς και διαχέεται στο μυαλό και την ψυχή των ανθρώπων. Με ειρήνη και υπομονή... Που δεν έχουμε...

Τι κρίμα που δεν υπάρχει (ή μήπως υπάρχει;) αυτός ο Κόσμος...

Από την Σύρο με αγάπη,

30 Μαΐου 2022

ΘΑΝΟΣ Γ. ΘΡΑΨΙΑΔΗΣ

4 Εποχές του Βιβάλντι

Επαναπατρισμός στην πατρώα γη των οστών του Υποστρατήγου Γεωργίου Δουράτσου, ηρωικού διοικητή του Οχυρού Ρούπελ

Κείμενο, φωτογραφίες: Χρήστου Θανόπουλου

Ύστερα από πολυετείς προσπάθειες, την 10^η Απριλίου 2022 επαναπατρίστηκαν πανηγυρικά τα οστά του Συριανού Υποστρατήγου Γεωργίου Δουράτσου, ηρωικού διοικητή του Οχυρού Ρούπελ κατά τη γερμανική εισβολή στην Ελλάδα της 6^{ης} Απριλίου 1941.

Η πρόταση του Συνδέσμου Εφέδρων Αξιωματικών Νομού Κυκλάδων έγινε ομόφωνα αποδεκτή από το Δημοτικό Συμβούλιο και από τον υπουργό Εθνικής Αμύνης Νικόλαο Παναγιωτόπουλο. Οι εκδηλώσεις είχαν την υποστήριξη του Δήμου Σύρου - Ερμούπολης, του Γενικού Επιτελείου Στρατού, της Ένωσης Απόστρατων Αξιωματικών Στρατού, των Εφέδρων Αξιωματικών Νομού Κυκλάδων, του Πολεμικού Μουσείου Αθηνών, του Εθνικού Ιστορικού Μουσείου, του Συνδέσμου Ελλήνων Καθολικών, κ.α. Παραχωρήθηκαν ιστορικά κειμήλια (όπλα, φυσίγγια, στολές, εξοπλισμός, παλιές φωτογραφίες, κ.α.), με επικεφαλής την αυθεντική Πολεμική Σημαία του Οχυρού Ρούπελ, η οποία αποτέλεσε το κεντρικό έκθεμα στην έκθεση που διοργανώθηκε στην Πινακοθήκη Κυκλάδων (6-9 Απριλίου 2022), με γενικό τίτλο των εκδηλώσεων: «Τα οχυρά δεν παραδίδονται».

Τα οστά αφίχθηκαν στην Ερμούπολη την 10^η Απριλίου 2022, με σκάφος του Λιμενικού Σώματος, κάτω από δυσμενείς καιρικές συνθήκες. Υποδοχή και απόδοση τιμών έγινε από στρατιωτικό άγημα του ΤΕΘ Ερμούπολης και ομάδα αναβιωτών (με στολές του Ε.Σ. του 1940) από την Αθήνα. Στην πομπή που ξεκίνησε από το λιμάνι και κατέληξε στον ανδριάντα του Γεωργίου Δουράτσου, στην πλατεία Άννης Κουτσοδόντη, συμμετείχαν οι δημοτικές, πολιτικές, στρατιωτικές, θρησκευτικές αρχές, η μπάντα του Λ.Σ., το Σώμα

Ελλήνων Προσκόπων, μαθητές και πλήθος κόσμου. Μετά από σύντομη ομιλία, τα οστά του ήρωα κατέληξαν στο Καθολικό Κοιμητήριο Ερμούπολεως «Παναγία του Καρμήλου», όπου έγινε ομιλία και επιμνημόσυνη δέηση από τον Καθολικό Επίσκοπο πατέρα Πέτρο Στεφάνου. Ακολούθησαν άλλες ομιλίες και τα οστά εναποτέθηκαν σε καλαίσθητο μαρμάρινο ταφικό μνημείο, αντάξιο του ήρωα, το οποίο παραχώρησε η Καθολική Επισκοπή Σύρου.

Στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Σύρου – Ερμούπολης, διοργανώθηκε ιστορική παρουσίαση της «Μάχης των Οχυρών». Στο ξενοδοχείο «Ερμής» έγινε τιμητική εκδήλωση, με κεντρικό ομιλητή τον έφεδρο ανθυπολοχαγό κ. Γεώργιο Παλαιολόγο, έφορο στο Δ.Σ. της Σ.Ε.Α.Ν. (η οποία συντόνισε όλους τους φορείς και υλοποίησε το δύσκολο εγχείρημα της ανακομιδής των οστών του Γεωργίου Δουράτσου) και παραδόθηκαν αναμνηστικές πλακέτες στους συγγενείς του: Ελπιδοφόρο Γεννάδιο, Ελπιδοφόρο Δουράτσο, Σοφία και Αυγουστίνα Δουράτσου, Ιωάννη Δουράτσο και στους φορείς που συνέβαλαν στην επιτυχία των εκδηλώσεων, παρουσία του Δημάρχου κ. Νίκου Λειβαδάρα, των αρχών, του προέδρου του Επιμελητηρίου Κυκλάδων Γιάννη Ρούσσου, του βουλευτή Κυκλάδων εκπροσώπου του Ελληνικού Κοινοβουλίου Ιωάννη Βρούτση, του Γενικού Γραμματέα Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής Μανώλη Κουτουλάκη, εκπροσώπων του Γ.Ε.Σ., Απόστρατων Αξιωματικών της Αστυνομίας, του Λ.Σ., του Π.Σ., της Ναυτικής Βάσης Σύρου, του Σώματος Ελλήνων Προσκόπων, μαθητών, μελών της Χορωδίας Ευαγγελιστρίας, της μπάντας του Λ.Σ. Οικονομικά ενίσχυσαν τις εκδηλώσεις η Ε.Α.Α.Σ., ο Δήμος Σύρου-Ερμούπολης, το Επιμελητήριο Κυκλάδων, η ΟΝΕΧ Νεώριο Ναυπηγεία Α.Ε.

Ο ήρωας Υποστράτηγος Γεώργιος Δουράτσος, (1894–1941) πολέμησε στη Μικρά Ασία, στο Οχυρό Ρούπελ της Αμυντικής Γραμμής Μεταξά, στην Εθνική Αντίσταση και στις πολεμικές επιχειρήσεις 1946–1949. Πέθανε στην Αθήνα και ετάφη στο Καθολικό Νεκροταφείο Αγίου Λουκά στο Νέο Ηράκλειο Αττικής, από όπου έγινε η ανακομιδή των οστών. Για τον τιτάνιο αγώνα του Οχυρού Ρούπελ και των Οχυρών της Γραμμής Μεταξά, έχουμε αναφερθεί εκτενώς σε άρθρο στο υπ’ αριθμόν 99 τεύχος (Οκτωβρίου – Δεκεμβρίου 2020) του περιοδικού «Σύνδεσμος» (του Συνδέσμου Συριανών). Ο τότε ταγματάρχης Γ. Δουράτσος απάντησε στους Γερμανούς αγγελιαφόρους, που ζητούσαν την παράδοση των οχυρών, μετά την κατάληψη της Θεσσαλονίκης την 9^η Απριλίου 1941, ότι: «Τα οχυρά δεν παραδίδονται. Καταλαμβάνονται». Ας είναι αιωνία η μνήμη του Γεωργίου Δουράτσου και των υπερασπιστών των οχυρών και ας αποτελούν φωτεινό παράδειγμα φιλοπατρίας και αυτοθυσίας για όλους μας!

=====

Χρόνης Μπότσογλου

Κείμενο, φωτογραφίες: Χρήστου Θανόπουλου

Την 4^η Μαρτίου 2022 έφυγε από κοντά μας ένας από τους «μεγάλους», διεθνώς καταξιωμένους Έλληνες εικαστικούς της εποχής μας, ο Χρόνης Μπότσογλου, από τους πρωταγωνιστές του ύστερου μοντερνισμού. Υπήρξε ζωγράφος, χαράκτης, γλύπτης, καθηγητής και πρύτανης της Ανώτατης Σχολής Καλών Τεχνών (ΑΣΚΤ) της Αθήνας.

Γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη το 1941. Προερχόταν από αριστερή οικογένεια. Μαθήτευσε στο φροντιστήριο του Γιώργου Σαραφιανού και σπούδασε στην ΑΣΚΤ, με δάσκαλο το Γιάννη Μόραλη (1960–1965). Όταν ήταν ακόμη φοιτητής (1964), έκανε την πρώτη του ατομική έκθεση στην Αθήνα (Κέντρο Τεχνολογικών Εφαρμογών), με έργα που φανέρωναν επιρροές από τον Γιώργο Μπουζιάνη. Κατόπιν σπούδασε στην École

Supérieure des Beaux Arts του Παρισιού (1970–1972), με κρατική υποτροφία. Σε αυτό το διάστημα η ζωγραφική του έγινε πιο ρεαλιστική και συνδέθηκε με την πολιτική του στράτευση. Ζούσε και εργαζόταν στην Αθήνα, όπου ασχολήθηκε εκτός από τη ζωγραφική, με τη χαρακτηριστική (οξυγραφία, λιθογραφία) και γλυπτική. Την περίοδο 1971–1973 στην Ελλάδα, συμμετείχε στην ίδρυση της ομάδας «Νέοι Έλληνες Ρεαλιστές» με τους: Γιάννη Βαλαβανίδη, Κλεοπάτρα Δίγκα, Κυριάκο Κατζουράκη και Γιάννη Ψυχοπαίδη. Παρουσίασαν την πρώτη τους έκθεση στο εργαστήριο Σύγχρονης Τέχνης του Ινστιτούτου Γκαίτε (Μάρτιος 1972). Πριν από τη δικτατορία ήταν μέλος στην «Ομάδα Τέχνης Α» και συνεργαζόταν με την εικαστική ομάδα του Περιοδικού «Επιθεώρηση Τέχνης». Συνεργάστηκε με το «Ελεύθερο Θέατρο» (1973) και το «Κέντρο Εικαστικών Τεχνών». Το 1989 εξελέγη καθηγητής ζωγραφικής στην ΑΣΚΤ, της οποίας διητέλεσε πρότανης (2001–2005). Πρωτοστάτησε, μαζί με τον καθηγητή γλυπτικής και αντιπρότανη Γιώργο Χουλιαρά, για τη μεταφορά της ΑΣΚΤ στο χώρο του εργοστασίου Σικιαρίδη, στην οδό Πειραιώς 257, όπου και ιδρύθηκε, μία από τις καλύτερες παγκοσμίως, βιβλιοθήκες Καλών Τεχνών. Δίδαξε έως το 2008, όταν μετά από διαμάχη παραιτήθηκε.

Η τέχνη του είναι ανθρωποκεντρική και σε μεγάλο βαθμό αυτοβιογραφική. Τον ενδιαφέρει η παρατήρηση του εαυτού του και των οικείων του. Ζωγραφίζει ανθρώπους και χώρους, τα έργα του είναι εκφραστικά πολύ έντονα φορτισμένα. Ασχολείται κυρίως με τη μελέτη του ανθρώπινου σώματος (γυμνά, προσωπογραφίες, αυτοπροσωπογραφίες). Ζωγραφίζει πρωτίστως ελαιογραφίες, υδατογραφίες, χαρακτηριστική σε χαλκό, αλλά και γύψινα γλυπτά, μεταλλικές κατασκευές.

Τα έργα του διακρίνονται από μία εσωτερικότητα. Στην πραγματικότητα η απογύμνωση του σώματος, «το φτωχό σαρκίο», οδηγεί στα βάθη της ανθρώπινης ύπαρξης, χωρίς εξωραϊσμούς, με αντικειμενικότητα, αποστασιοποίηση, αυτοσαρκασμό, μελαγχολία, τρυφερότητα. Η ζωγραφική του σώματος βιογραφεί το θάνατο. Μιλάει για την υπαρξιακή συνθήκη της μοναξιάς, μέσα από την ερωτική σχέση. Αντλεί στοιχεία από το παρελθόν και καταλήγει στο οδυνηρό παρόν. Για τον Μπότσογλου η ζωγραφική είναι η τέχνη της αφής, δια της οράσεως, αισθαντικά και όχι θεματικά.

Δημιουργεί αναρίθμητα έργα, ξεκινώντας από τη δεκαετία του '50. Τα έργα του συγκροτούνται σε ενότητες, διατυπώσεις μιας ιδέας και απόπειρες εμβάθυνσής της. Οι ενότητες δεν διαδέχονται περιχαρακωμένες, η μία την άλλη χρονολογικά, αλλά σε πολλές περιπτώσεις αλληλοσυμπλέκονται ανά δεκαετίες και εξελίσσονται παράλληλα. Η δεκαετία του '80 χαρακτηρίζεται από τη δημιουργία των «Λιοτριβιών» (1978–1986), τότε που πέρασε κάποια καλοκαίρια της ζωής του στο χωριό Πετρί της Λέσβου, ζωγραφίζοντας το έρημο ψηλοτάβανο πέτρινο ελαιοτριβείο, με τα μεγάλα ανοίγματα, δίπλα στη

θάλασσα. Δεν τον ικανοποιεί η προοπτική της Αναγέννησης. Οι ευθείες γραμμές καμπυλώνονται, η οροφή και οι τοίχοι γίνονται κυρτοί. Παράλληλα, την ίδια δεκαετία δουλεύει την «Εικόνα του Σώματος» (1979–1992), τις «Σελίδες Ημερολογίου» (1980–1990). Ύστερα από ένα ταξίδι στην Ιαπωνία, όπου ήρθε σε επαφή με την ιαπωνική ερωτική ζωγραφική “shunga”, επιστρέφοντας στην Ελλάδα ξεκινά το 1986 να ζωγραφίζει τα «Ερωτικά». Πρόκειται για 13 ακουαρέλες με έντονα χρώματα σε ρυζόχαρτο, παράλληλα με ανάγλυφα σε μπρούτζο και σχέδια με γραφίτη, με θέμα την ερωτική πράξη. Η ενότητα των έργων παρουσιάστηκε το 2011 και συζητήθηκε πολύ για το προκλητικό περιεχόμενό της. Τη δεκαετία του ’90 συνεχίζει την «Εικόνα του Σώματος», τη «Σπουδή στη Μοναξιά» (1997), «Τα Επαγγέλματα» (1989–1992). Την παράσταση κλέβει η «Νέκυια» (Νεκρομαντεία) (1993–2000), σειρά ελαιογραφιών, που κάποιες συνοδεύονταν από γλυπτά. Αυτή η σειρά έργων είναι εμπνευσμένη από τη λ’ Ραψωδία (Νέκυια) της Οδύσσειας, όπου ο Οδυσσεύς κατέρχεται στον Άδη και συναντά το μάντη Τειρεσία, που προλέγει την επιστροφή του στην Ιθάκη. Συναντά επίσης και άλλους νεκρούς, όπως τη μητέρα του, σύντροφο του, συμπολεμιστές στην πολιορκία της Τροίας. Είναι γνωστή η προσέλευση ανθρώπων σε νεκρομαντεία κατά την αρχαιότητα και ιδιαίτερα αυτό του Αχέροντα, στη Θεσπρωτία. Μετά από πολυήμερη προετοιμασία, καθαρμού ψυχής και σώματος, συναντούσαν το πνεύμα του αγαπημένου τους προσώπου (νεκρομαντεία). Από το 2000 και μετά αναπτύσσονται μεταξύ άλλων, οι ενότητες: «Αντίο Ατελιέ» (2001), «Αναφορές» (2002–2009). Σε ατομική έκθεση στη Θεσσαλονίκη (2013), παρουσίασε τοπία, ξαφνιάζοντας τους κριτικούς.

Ο Μπότσογλου ζωγράφιζε με ένταση, κάνοντας κοφτές, γρήγορες πινελιές. Κάποια φορά έσκισε τον καμβά στη μέση και κατόπιν συνέχιζε να τον ζωγραφίζει. Ήπιε ένα μπουκάλι ούισκι για να μπορέσει να βγάλει την ένταση από μέσα του και να ηρεμήσει. Κάποιες φορές επιζωγράφιζε (κάλυπτε) εν μέρει το κεντρικό θέμα, για να το αναδείξει πάλι αργότερα. Αρχικά αναζητούσε θέματα, κάνοντας δοκιμαστικά σχέδια με μολύβι, τα έβαζε σε ένα ντοσιέ και από εκεί διάλεγε εκείνα που θα ολοκλήρωνε με χρώματα, ενώ τα υπόλοιπα τα έσκιζε. Ο ίδιος σε συνέντευξή του ανέφερε ότι στη μακρόχρονη πορεία του ως ζωγράφος, θεωρεί ότι δεν έχει κάνει πάνω από τρία καλά έργα. Πολύ συχνά το μοντέλο του είναι ο εαυτός του. Η μητέρα του έπασχε από άνοια, τα τελευταία χρόνια πριν πεθάνει. Η ασθένεια την είχε αποξενώσει όχι μόνο από τον κόσμο, αλλά και από την προσωπικότητά της. Ο ζωγράφος απέφευγε να την επισκέπτεται, διότι στεναχωριόταν πολύ με την κατάσταση της και τη θεωρούσε νεκρή, χωρίς να έχει πεθάνει. Την απεικονίζει σε ένα συγκλονιστικό πίνακα σε τέσσερις φάσεις της ζωής της: νεαρή, νύφη, ώριμη και γριά με άνοια, αναδεικνύοντας έτσι την τραγικότητα του

ανθρώπου.

Έγραψε σε εφημερίδες και περιοδικά άρθρα για την τέχνη. Εξέδωσε τρία βιβλία: «Ημερολόγια, ταξίδια» (εκδόσεις Γαβριηλίδη, Αθήνα 1994), «Ψευτοδοκίμια» (εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 2000), «Το χρώμα της σπουδής» (εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα 2005). Στο τελευταίο βιβλίο εξομολογείται ότι: «μέσα από την τέχνη εντέλει έμαθα να ζω τον κόσμο. Σήμερα μπορώ να το ομολογήσω, είναι τρόπος ζωής η τέχνη, έτσι πορεύτηκα και είμαι «πάτσι με τη ζωή», όπως λέει ο Μαγιακόφσκι ...» Έχει εικονογραφήσει βιβλία και έχει δημοσιεύσει λεύκωμα με έργα φτιαγμένα σε υπολογιστή.

Έκανε περισσότερες από πενήντα ατομικές και πολλές δεκάδες ομαδικές εκθέσεις, στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Συμμετείχε στη Μπιενάλε του Sao Paulo στη Βραζιλία (1969) και στη Μπιενάλε Χαρακτικής, στη Χαϊδελβέργη στη Γερμανία (1988). Αναδρομικές εκθέσεις έχουν παρουσιαστεί στη Δημοτική Πινακοθήκη Ρόδου (1986) και στο Βαφοπούλειο Πνευματικό Κέντρο, στη Θεσσαλονίκη (1991).

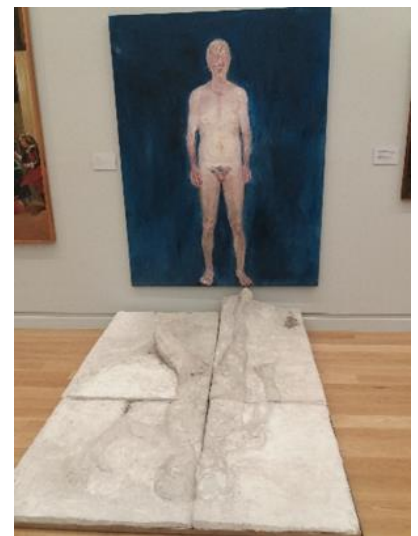
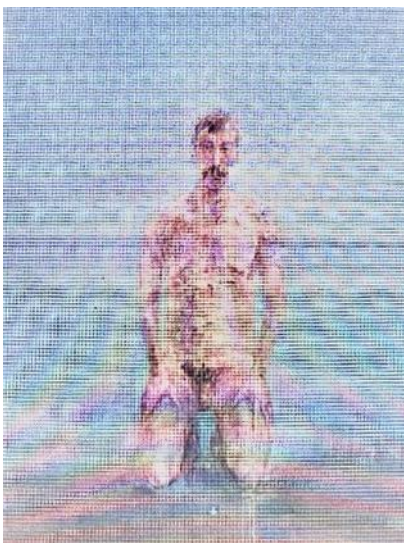
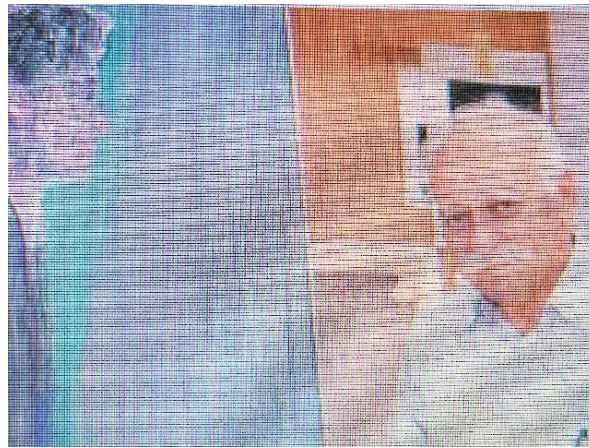
Το σημαντικότερο έργο του «Νέκυια» παρουσιάστηκε στο Μουσείο Μπενάκη στην Αθήνα (2002), στην Πύλη Αμμοχώστου, στην Κύπρο (2003), στο Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, στη Θεσσαλονίκη (2003), στην Πινακοθήκη Κυκλάδων, σε αναδρομική έκθεση στην Ερμούπολη (2008), στο Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, σε αναδρομική έκθεση στην Αθήνα (2010), στο Ελληνικό Ινστιτούτο Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών της Βενετίας (2011) και στο χώρο «16 Φωκίωνος Νέγρη», στην Αθήνα (2014).

Έργα του βρίσκονται στην Εθνική Πινακοθήκη, στο Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης (ΕΜΣΤ), στη Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων, στη Συλλογή της Τράπεζας της Ελλάδος, στο Μουσείο Φρυσίρα, στη Συλλογή Σωτήρη Φέλιου, σε ιδιωτικά μουσεία και συλλογές, στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Επισκέφτηκα τον Φεβρουάριο 2010, εντελώς ανυποψίαστος, την αναδρομική έκθεση του Χρόνη Μπότσογλου στο Ωδείο Αθηνών. Την περίοδο 2008-2016 το ΕΜΣΤ είχε εγκατασταθεί προσωρινά σε πτέρυγα του Ωδείου Αθηνών, πριν αποκτήσει τη μόνιμη στέγη του στο πρώην εργοστάσιο ζυθοποιίας ΦΙΞ, στη λεωφόρο Καλλιρόης. Το έργο του Χ. Μπότσογλου «Η πτώση» (1992), λάδι σε μουσαμά και χρωματισμένη γύψο, είχε την ευκαιρία να θαυμάσει η ομάδα του Συνδέσμου Συριανών, στην «Πτέρυγα Σταύρος Νιάρχος» (3^ο όροφο) της Εθνικής Πινακοθήκης, κατά την επίσκεψη – ξενάγηση της, τον Ιανουάριο του 2022.

Βιβλιογραφία:

- Πανδή Τίνα, ΕΜΣΤ, Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, Χρόνης Μπότσογλου - Αναδρομική, 28.01 - 25.04.2010, Ωδείο Αθηνών
- <https://www.culture.gr/tag/xronis-mpotsoglou>
- https://el.wikipedia.org/wiki/Χρόνης_Μπότσογλου
- Ντοκυμαντέρ: «Χρόνης Μπότσογλου», Ε.Ρ.Τ. 2, 16-04-2022

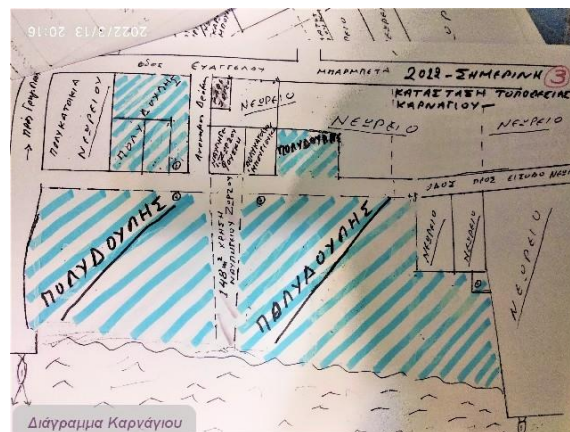
Στο Καρνάγιο

Κείμενο: Χρήστου Θανόπουλου

φωτογραφίες: Χρήστου Θανόπουλου, Μανώλη Ζώρζου, Τάκη

Κυριτσόπουλου

σχεδιαγράμματα: Μανώλη Ζώρζου

Ένα αυγουστιάτικο μεσημέρι του 2021 συναντήσαμε τον κ. Νίκο Ζώρζο, στο οικογενειακό καρνάγιο, τον παλιό ταρσανά του Φουσκή (Γιάννη Ζώρζου).

Στο ευρύχωρο στενόμακρο υπόστεγο του ναυπηγείου βρισκόταν το τρεχαντήρι «Καρολίνα Μ.», μήκους 8,20 μ. Εντυπωσιακό το απαστράπτον βαθυγάλαζο σκάφος, με τη γαλάζια καρίνα. Αριστερά από το σκάφος, κρέμονται στον τοίχο τα χνάρια (ξύλινα πρότυπα νομέων ή στραβόξυλων) του «πατέρα», Γιάννη Ζώρζου. Δεξιά υπάρχει η παλιά πριονοκορδέλα, ηλικίας άνω των 100 ετών. Παλιά συνδεόταν και λειτουργούσε με δίχρονη μηχανή πετρελαίου και υπήρχαν δίπλα δύο βαρέλια πετρελαίου. Στο βάθος του ναυπηγείου, ψηλά στον τοίχο υπάρχει η φωτογραφία του Γιάννη Ζώρζου και δίπλα το σκεπάρνι του. «Μας βλέπει από ψηλά, με το σκεπάρνι του» είπε ο κ. Νίκος Ζώρζος.

Δίπλα, υπάρχουν κρεμασμένες στον τοίχο παλιές φωτογραφίες σκαφών που κτίστηκαν στον ταρσανά του Φουσκή. Ταρσανάς είναι ο χώρος όπου κατασκευάζονται ξύλινα σκάφη, ενώ στο καρνάγιο γίνονται επισκευές, όπως αλλαγή κουβέρτας (του επάνω μέρους ενός σκάφους), υφαλοκαθαρισμός, καλαφάτισμα, παλάμισμα, χρωματισμός, κ.α. Υπάρχει φωτογραφία φορτηγού που αδειάζει την ξυλεία του στον ταρσανά του Φουσκή. «Παλιά ερχόντουσαν στον ταρσανά και άδειαζαν την ξυλεία τους περίπου 4-5 φορτηγά ετησίως και

ξεκινούσε η ναυπήγηση νέων ξύλινων σκαφών. Το κάθε φορτηγό μετέφερε ξυλεία 15-20 κυβικών μέτρων. Όμως έχουμε να σηκώσουμε ποδόσταμο πολλά χρόνια. Η ξυλεία είναι πανάκριβη. Έρχεται από Σάμο, Λέσβο και δε συμφέρει η μεταφορά της στη Σύρο. Όποιοι θέλουν να κατασκευάσουν νέα ξύλινα σκάφη, προτιμούν να τα παραγγείλουν απευθείας σε Σάμο ή Λέσβο. Όταν έκλεισε η Αγροτική Τράπεζα, σταμάτησε η χορήγηση δανείων (1995–1996). Η Ευρωπαϊκή Ένωση επιδότησε το πριόνισμα (καταστροφή) των ξύλινων σκαφών, οπότε οι ταρσανάδες μετατράπηκαν σε καρνάγια ή καφετέριες. Πολλοί παλεύουν μέχρι σήμερα να διατηρηθεί η τέχνη του караβομαραγκού, στη Σάμο, Πάτμο, Σπέτσες, Σύρο και αλλού».

Ο Γιάννης Ζώρζος χρησιμοποιούσε τα χνάρια του για την κατασκευή σκαφών στον ταρσανά του. Το μονόχναρο είναι ουσιαστικά ένα χνάρι (με τρία ή πέντε κομμάτια), φτιαγμένο για συγκεκριμένο σκάφος, το οποίο με τις κατάλληλες προσαρμογές (γεωμετρικούς κώδικες), μπορεί να αναπαραγάγει τα σχήματα ενός μεγάλου αριθμού νομέων (8 ή 10 ή 12) στη μέση ενός σκάφους. Η σάλα είναι το ξύλινο δάπεδο πάνω στο οποίο σχεδιάζονται σε φυσικό μέγεθος γεωμετρικά στοιχεία του σκάφους (νομείς, ίσαλοι, διαγώνιες, περίγραμμα), απαιτεί διαφορετική τεχνογνωσία και τη χρησιμοποιούσαν οι αδελφοί Μαυρίκοι. Μικρή σάλα έχει κατασκευάσει ο Μανώλης Ζώρζος και βρίσκεται σήμερα στο εργαστήριο του, για λόγους εκπαιδευτικούς. Ο ίδιος κατασκευάζει μεγάλα μοντέλα ξύλινων σκαφών, υπό κλίμακα 1/8 ή 1/10 με τη βοήθεια μονόχναρων. Τα χνάρια χρησιμοποιούνται συνήθως για το κτίσιμο σκαφών μήκους από 4-5 έως 15-20 μέτρα. Είναι μια απλή ευέλικτη μέθοδος, με την οποία μπορεί κάποιος έμπειρος караβομαραγκός να κτίσει ακόμα και μεγαλύτερα σκάφη. Με τη σάλα κατασκευάζονται συνήθως μεγαλύτερα σκάφη, άνω των 20 μέτρων. Το μισομόδελο ή μοδέλο (μοντέλο) είναι η μακέτα υπό κλίμακα της μισής ή ολόκληρης γάστρας αντίστοιχα του σκάφους, πριν το σχεδιασμό των γεωμετρικών στοιχείων του σκάφους στο δάπεδο της σάλας. Ο Φουσκής δούλεψε εντατικά στον ταρσανά μέχρι την ηλικία των 75 χρονών. Πέθανε 90 ετών, όμως καθημερινά βρισκόταν στο ναυπηγείο του. Επειδή οι επισκευαστικές εργασίες στο καρνάγιο είναι περιορισμένες πλέον ο κ. Νίκος Ζώρζος εργάζεται επί είκοσι χρόνια και στο Νεώριο, κατασκευάζοντας την ξυλεία των δεξαμενών, πάνω στις οποίες εδράζονται τα προς επισκευή πλοία.

(Μαρτυρία κ. Νίκου Ζώρζου)

Ο Ιωάννης (Γιάννης) Ζώρζος, γνωστός με το παρατσούκλι Φουσκής (1922–2012) παντρεύτηκε την Ιωάννα Τζώρτζη, το γένος Κλήμη, από τα Καμίνια (1926–2020). Η τελευταία είχε συγγένεια με τον Αντώνη Τζώρτζη (ξαδέλφη) και τους αδελφούς Τζώρτζη Γιακουμή και Γιάννη (δεύτερα ξαδέλφια), που δούλευαν στον ταρσανά, σε δικούς τους χώρους. Πιθανότατα

και ο Γιάννης Ζώρζος είχε μακρινή συγγένεια με τους Τζώρτζηδες. Το επώνυμο Ζώρζος ίσως προέκυψε από παραφθορά του Τζώρτζης στο παρελθόν. Άλλωστε οι επιχειρήσεις στον ταρσανά ήταν συνήθως οικογενειακές. Ο Γιάννης Ζώρζος και η Ιωάννα Τζώρτζη έκαναν τέσσερα παιδιά. Το Μανώλη (γεννήθηκε το 1948), το Νίκο (γεννήθηκε το 1965), τη Σταματούλα και την Ευφροσύνη. Ο Μανώλης Ζώρζος παντρεύτηκε τη Μαρία Λαδιανού και απέκτησαν δύο τέκνα, την Ιωάννα και το Γιώργο. Ο Νίκος Ζώρζος παντρεύτηκε τη Σκυλάκου Άννα και απέκτησαν τρία παιδιά, την Ελένη, το Γιάννη και το Μανώλη.

Ο υπαίθριος χώρος του Καρνάγιου, δίπλα στο Νεώριο, έχει εμβαδόν 2,5-3 στρεμμάτων. Σήμερα (Ιούνιος 2022) οι επισκευαστικές εργασίες στο Καρνάγιο είναι περιορισμένες. Το μεγαλύτερο μέρος του χρησιμοποιείται από τον κ. Δημήτρη Πολυδούλη και τον γιό του Κυριάκο, εκτός από μία λωρίδα 148 τ.μ. που ήταν το παλιό ναυπηγείο του Φουσκή - Γιάννη Ζώρζου, το οποίο κληρονόμησαν οι γιοι του Μανώλης και Νίκος και σήμερα ανήκει στον τελευταίο. Στον ταρσανά του Φουσκή κτίστηκαν περίπου 900 σκάφη, όπως ένα από τα τρεχαντήρια του Αλέξανδρου Μπόλια, το τρεχαντήρι του Ακροπολάκη, του Σταυρακόπουλου (μήκους 6-7 μέτρων), του τραγουδιστή Παντελή Θαλασσινού (μήκους 7 μέτρων), με αστέρι σκαλισμένο στην πλώρη, (σήμερα στην Πάρο). Ο Γιάννης Ζώρζος έκτισε πάνω από 20 λάτζες, (σκάφη που μετέφεραν επιβάτες από τα πλοία της γραμμής στο παλιό λιμάνι της Μυκόνου, πριν κατασκευαστεί το νέο λιμάνι). Χρησιμοποιείται ακόμα τσερνίκι του 1964, που κατασκευάστηκε από τον Γιάννη Ζώρζο. Αρχικά χρησιμοποιήθηκε στη Μύκονο, κατόπιν στη Νάξο και τώρα έχει καταλήξει στην Τήνο. Ο κ. Μανώλης Ζώρζος κατασκεύασε τα τελευταία τέσσερα ξύλινα σκάφη του, δύο τρεχαντήρια και δύο λάτζες, την περίοδο 2000-2011. Έχει δωρίσει το πηδάλιο παλαιού σκάφους στο Βιομηχανικό Μουσείο Ερμούπολης. Οι χρήστες του Καρνάγιου, αποδίδουν ενοίκιο στο Λιμενικό Ταμείο Σύρου, που είναι ο ιδιοκτήτης του υπαίθριου χώρου του Καρνάγιου.

Πίσω από τον υπαίθριο χώρο του Καρνάγιου υπάρχουν αποθήκες, ναυπηγεία και άλλα κτίρια, τα οποία εκτείνονται έως την οδό Ευαγγέλου Μπαρμπέτα, παράλληλου δρόμου με την οδό Μανδηλαρά. Η οδός Μανδηλαρά συνδέει το Ηρώον με την οδό Σταματίου Πρωΐου και το λιμάνι.

Η ναυπηγοεπισκευαστική ζώνη της Ερμούπολης, ταρσανάδες και καρνάγια, τον 19^ο αιώνα εκτεινόταν από την πλατεία της πλαστιγγας και το σημερινό ξενοδοχείο «Διογένης», (περιοχή όπου βρισκόταν το περίφημο ναυπηγείο του Παγίδα), έως σχεδόν το εργοστάσιο Λαδόπουλου (Μέσα και Έξω Ταρσανάς). Το 1823 μετά την καταστροφή της Χίου έφθασαν στη Σύρο οι Χίοι αρχιμάστορες Παντολέων και Σταμάτης Μάσχας, Φραγκούλης Σέχας, Ευστάθιος Σωτηράκης, Ζαννής και Σταμάτης Κουφουδάκης. Μετά την καταστροφή των Ψαρών (1824) έφθασε ο Μικέας Ποτούς και το 1827-1828 ο

Ιωάννης Παγίδας και ο γιος του Νικόλαος, ο πιο ονομαστός ναυπηγός. Ήρθαν επίσης τεχνίτες από Ύδρα, Σπέτσες. Από τους παλαιότερους ήταν και οι Χριστοφής και Σωκράτης Κρυστάλλης, Γ. Γλυνός, κ.α. Η σάλα ήταν μια νέα μέθοδος σχεδιασμού και τυποποίησης των σκαφών που είχε καθιερωθεί στα μεγάλα ευρωπαϊκά ναυπηγεία από τα τέλη του 18^{ου} αιώνα. Ο Χιώτης πρωτομάστορας Σταμάτης Κουφουδάκης έχοντας υπηρετήσει μαζί με πολλούς άλλους χριστιανούς στον οθωμανικό ναύσταθμο, στον Κεράτιο Κόλπο της Κωνσταντινούπολης, (εκεί που παλιότερα υπήρχαν τα βυζαντινά ναυπηγεία), υπό την καθοδήγηση Ευρωπαίων ναυπηγών (Άγγλων, Γάλλων, Ισπανών, Πορτογάλων, Σουηδών), έμαθε τη μέθοδο της σάλας και τη μετέφερε στους προεπαναστατικούς ταρσανάδες Χίου και Ψαρών. Μοντέλο πλοίου του ναυπηγού Μιχαήλ Κουφουδάκη (1905-1906) υπάρχει στο Βιομηχανικό Μουσείο Ερμούπολης.

Στα βυζαντινά ναυπηγεία αποδίδουν οι υποβρύχιες αρχαιολογικές ανασκαφές στη λεκάνη της Ανατολικής Μεσογείου, την καινοτόμο μετάβαση κατά τον 9ο έως τον 11ο αιώνα, από την τεχνική κατασκευής του πετσώματος πρώτα και μετά της ενίσχυσης εσωτερικά του σκάφους, στην τεχνική που κατασκευάζεται πρώτα ο σκελετός του σκάφους και κατόπιν επικαλύπτεται με σανίδες (πέτσωμα). Οι σανίδες του πετσώματος ήταν από μαλακότερο ξύλο, για να μπορούν να λυγίσουν, ύστερα από εμβάπτιση τους για ώρες στη θάλασσα και ζέσταμα της μιας τους επιφάνειας σε φλόγα. Η τελευταία μέθοδος επικράτησε τελικά σε όλα τα ναυπηγεία της Μεσογείου και συνεχίζεται μέχρι σήμερα στην παραδοσιακή ξυλοναυπηγική. Οι τρόποι ελέγχου της μορφής ενός σκάφους στηρίζονταν σε μυστικούς γεωμετρικούς κώδικες σχεδιασμού των σκαφών, των οποίων η σύλληψη ανάγεται σε παλαιότερες εποχές, διαμορφώθηκαν όμως στα βενετσιάνικα ναυπηγεία, με γεωμετρικές μεθόδους βασισμένες στο έργο του Βιτρούβιου και την ευκλείδεια γεωμετρία, κατά τις πρώτες μαρτυρίες (1410-1420). Το μεγαλύτερο μέρος της βενετσιάνικης ναυπηγικής τέχνης έχει τις ρίζες του στη βυζαντινή. Η βενετσιάνικη γαλέρα είναι ο τελευταίος μακρινός απόγονος της τριήρους. Μετά τη ναυμαχία της Ναυπάκτου το 1571 τα κωπήλατα πλοία περιορίζονται σταδιακά και κυριαρχούν τα καθαρά ιστιοφόρα. Παρόλα αυτά κωπήλατα σκάφη χρησιμοποιούνται έως και όλο τον 18^ο αιώνα. Ο Ναπολέων κατέστρεψε στη Βενετία τις τελευταίες γαλέρες το 1797. Τον 15^ο και 16^ο αιώνα οι Ισπανοί, Πορτογάλοι, Βρετανοί και Γάλλοι έδωσαν νέα ώθηση στη ναυπηγική τέχνη και παρήγαγαν νέους τύπους πλοίων, κατάλληλων για τα δύσκολα υπερπόντια ταξίδια προς τις αποικίες. Η ανάπτυξη του εμπορίου έδωσε ώθηση στη διεύρυνση των ναυπηγικών κέντρων και στην αντίστοιχη οικονομική και πολιτιστική ευρωστία των πόλεων που τα φιλοξενούσαν. Η Σύρος γίνεται πολύ γρήγορα το σημαντικότερο λιμάνι και ναυπηγικό κέντρο του Αιγαίου, ενώ άλλα μέρη με μεγάλη ναυπηγική δραστηριότητα πριν την

Επανάσταση (Ύδρα, Σπέτσες, Χίος, Κάσος, Αίνος) περνούν σε δεύτερη μοίρα ή και καταστρέφονται άμεσα ή έμμεσα από τις πολεμικές επιχειρήσεις. Περίπου 2.000 άτομα δούλευαν στα ναυπηγεία (1835) και κατασκευάζονταν 60 έως 80 πλοία ετησίως, συνολικής χωρητικότητας άνω των 130.000 τόνων. Στη δεύτερη δεκαετία του 19^{ου} αιώνα η πορεία της ξυλοναυπηγικής διαταράσσεται από την εισαγωγή της ατμοκίνησης και άλλων νέων τεχνικών στα ναυπηγεία της Δύσης. Αυτό γίνεται εμφανές στη Σύρο στο δεύτερο ήμισυ του 19^{ου} αιώνα, ενώ καθιερώνονται και οι μικτές ναυπηγήσεις, όπου βασικά στοιχεία του σκελετού γίνονται πλέον μεταλλικά. Ο Ν. Παγίδας κατασκεύασε το 1854 το ξύλινο ατμόπλοιο «Ασπίς», το πρώτο ατμόπλοιο που κατασκευάστηκε στην Ελλάδα σε ιδιωτικό ναυπηγείο και το 1860 ξεκίνησε την κατασκευή της ημιολίας «Μόντε Χρήστος» για τον Αλέξανδρο Δουμά. Το «Νεώριον και Σιδηρουργεία Σύρου» της «Ελληνικής Ατμοπλοΐας» κάνει επισκευές αλλά και κατασκευές ατμόπλοιων. Το 1866 ιδρύθηκε το Δημοτικό Ναυπηγείο, μετοχική εταιρία, με την επωνυμία «Εταιρεία του Ναυπηγείου Ερμουπόλεως», στη θέση «Άμμος». Οι αλλαγές αυτές προοιωνίζουν την παρακμή στην οποία θα εισέλθει η ξυλοναυπηγική της Ανατολικής Μεσογείου στο τελευταίο τέταρτο του 19^{ου} αιώνα, ενώ παράλληλα κατασκευάστηκαν στα τοπικά ναυπηγεία και τα μεγαλύτερα ξύλινα πλοία (Γαλαξίδι, Σύρος, Χίος). Στους тарσανάδες της Παφλαγονίας (Παρθένι) στη Μαύρη Θάλασσα, μέχρι τις αρχές του 20^{ου} αιώνα, επιβίωναν σημαντικά στοιχεία της τεχνικής ναυπήγησης των αρχαίων Ελλήνων.

Το ναυπηγείο των Μαυρίκων χρονολογείται από το 1860 και είναι ο παλαιότερος εν χρήσει тарσανάς στην Ελλάδα. Η οικογένεια προερχόμενη από τη Χίο, εγκαταστάθηκε στη Σύρο τον 19^ο αιώνα, τότε που δραστηριοποιείτο ο προπάππος Παύλος Μαυρίκος. Ο παππούς Μιχαήλος Μαυρίκος πέθανε 116 ετών το 1961. Οι 5 γιοι του, Γιώργος (γεννήθηκε το 1902), Κωσταντής, Μήτσος (Δημήτρης), οι δίδυμοι Άρης, Νηρέας (γεννήθηκαν το 1918), συνέχισαν τις εργασίες στον Τарσανά. Ο Γιώργος κατασκεύασε μεγαλύτερη σάλα. Σήμερα ο Τарσανάς έχει περάσει στα χέρια του Μάκη (Μιχάλη) Μαυρίκου, γιου του Νηρέα.

(μαρτυρία του κ. Μάκη Μαυρίκου)

Τη δεκαετία του '60, στις δύο γωνίες (δεξιά – αριστερά) του Καρνάγιου δίπλα στο Νεώριο, υπήρχε το καρνάγιο του Μιχάλη Καστριώτη (με «εργάτη» και βίντσι με μονοκύλινδρο, δίχρονη, ελληνικής κατασκευής, μηχανή) και ενδιάμεσα υπήρχαν: ο χώρος σκαρώματος (тарσανάς) του Γιάννη Ζώρζου (Φουσκή), το καρνάγιο με «εργάτη» των αδελφών Τζώρτζη (Γιακουμή και Γιάννη), το καρνάγιο με βίντσι του Αντώνη Τζώρτζη) και ο χώρος σκαρώματος του Ζαννή Μπουγιούκα, στον οποίον δούλεψε ο αδελφός του Λούκας. Ο Γιάννης Ζώρζος (Φουσκής) είχε ξεκινήσει από παιδί 6–8 ετών να δουλεύει

στον ταρσανά του νονού του Θανάση Βαλσαμάκη, πριν τελικά περάσει στα δικά του χέρια. Το βίντσι είναι μηχανήμα για ανύψωση βαρών (βαρούλκο ή γερανός), ενώ ο «εργάτης» ήταν ένας ξύλινος ή μεταλλικός περιστρεφόμενος γύρω από τον εαυτό του κύλινδρος, με σταθερή βάση και υποδοχές, όπου προσαρμόζονταν ακτινωτά ξύλα (μανέλες). Τον περιστρέφανε 2-3 άνδρες, για την ανέλκυση (τράβηγμα) σκάφους στη στεριά.

Πίσω από το αριστερό τμήμα του Καρνάγιου, όπως κοιτάζουμε από τη θάλασσα προς τη στεριά, υπήρχαν ένα οικόπεδο, τρεις στεγασμένοι χώροι (καφενείο, αποθήκη, χώρος με «εργάτη» - βίντσι και ένα οικόπεδο εφραπτόμενο στην οδό Ε. Μπαρμπέτα, όλα ιδιοκτησίας και σε χρήση από τον Μ. Καστριώτη. Ακολουθώντας υπάρχει στενή ανώνυμη οδός κάθετη προς την ακτή. Πίσω από τους ταρσανάδες των Γιάννη Ζώρζου, αδελφών Τζώρτζη, Αντώνη Τζώρτζη, Ζαννή Μπουγιούκα υπήρχε αντίστοιχα μια σειρά κτιρίων - ναυπηγείων των: Γιάννη Ζώρζου, Ζαννή Μπουγιούκα, αδελφών Τζώρτζη (εμβαδού 60 - 70 τ.μ., με μικρό βίντσι και κεραμοσκεπή) και Ζαννή Μπουγιούκα. Το πρώτο ναυπηγείο του Ζαννή Μπουγιούκα αργότερα γκρεμίστηκε και έγινε πολυκατοικία. Το δεύτερο ναυπηγείο πουλήθηκε στο Νεώριο. Επί της οδού Ε. Μπαρμπέτα, πίσω από τις ιδιοκτησίες των Γιάννη Ζώρζου και Ζαννή Μπουγιούκα υπήρχε το βυρσοδεψείο Εμμανουήλ Κοτσολάκη, το οποίο ενοικίαζε και χρησιμοποιούσε τη διπλανή αποθήκη. Δίπλα στο βυρσοδεψείο υπήρχαν μηχανουργεία, όπως του Φουρνιστάκη, κ.α. Η αποθήκη ήταν ιδιοκτησία της Ηλεκτρικής Εταιρείας του Α. Βαλμά, (οι χώροι της οποίας βρισκόταν στο κτίριο της πρώην Πυροσβεστικής Υπηρεσίας, στο λιμάνι). Η αποθήκη ενοικιαζόταν αρχικά από το ναυπηγείο Βαλσαμάκη, στον οποίον παραγίός ήταν ο Γιάννης Ζώρζος και αργότερα τη νοίκιαζε και χρησιμοποιούσε ο Γιάννης Ζώρζος. Η κεραμοσκεπή της όταν έπαθε ζημιές αντικαταστάθηκε από τσιγκίνη. Ο Γιάννης Ζώρζος (Φουσκής) αγόρασε το 1961, με το ίδιο συμβόλαιο, το υπόστεγο - ναυπηγείο και την αποθήκη επί της οδού Ε. Μπαρμπέτα, από την Ηλεκτρική Εταιρεία του Βαλμά. Τη δεκαετία του '70 η ετοιμόρροπη αποθήκη κατεδαφίστηκε και κτίστηκε ισόγειο κατάστημα (λειτουργεί ως καφενείο) και διαμέρισμα ενός δωματίου στον 1^ο όροφο.

Το 1965 πέθανε άτεκνος ο ανελκυστής - καρναγιέρης Μιχάλης Καστριώτης, ο οποίος είχε παντρευτεί σε δεύτερο γάμο τη Σταματούλα Τσολάκη (γιαγιά των Μανώλη και Νίκου Ζώρζου από την πλευρά της μητέρας τους Ιωάννας Τζώρτζη), της οποίας πατριός ήταν ο Μ. Καστριώτης. Άρα ο Μ. Καστριώτης ήταν πεθερός του Γιάννη Ζώρζου. Η Σταματούλα Καστριώτη, μετά το θάνατο του συζύγου της, έκανε συνεταίρο της στην επιχείρηση σε ποσοστό 50% - 50%, τον βοηθό του Μ. Καστριώτη, Κυριάκο Πολυδούλη. Ο συνεταιρισμός αργότερα διαλύθηκε.

Το 1970 το Νεώριο είχε περιέλθει στους Αδελφούς Γουλανδρή και εξαγόρασε από τη χήρα Σταματούλα Καστριώτη (το γένος Τσολάκη), την επιχείρηση (τον υπαίθριο χώρο του καρνάγιου και ακίνητα) και της απέδιδε μηνιαίο μισθό πλοιάρχου Α΄ τάξεως. Το Νεώριο απέκτησε πολύ μεγάλη περιουσία σε γη και ακίνητα, που έφθανε μέχρι τα Λαζαρέττα. Ευγενής φιλοδοξία των Αδελφών Γουλανδρή ήταν η ενοποίηση όλων των ταρσανάδων-καρνάγιων σε ένα ενιαίο ναυπηγείο, αυτό του Νεωρίου. Δαπανήθηκαν μεγάλα χρηματικά ποσά για το σκοπό αυτό. Όταν αποχώρησαν οι Αδελφοί Γουλανδρή από το Νεώριο, το τελευταίο αρχικά κρατικοποιήθηκε. Τα περιουσιακά του στοιχεία και η υλικοτεχνική του υποδομή λεηλατήθηκαν. Τη δεκαετία του '80 ιδιωτικοποιήθηκε, αλλά το τίμημα τελικά δεν αποπληρώθηκε ποτέ.

Οι αδελφοί Τζώρτζη, που μεταξύ τους δε διατηρούσαν και την καλύτερη σχέση, πούλησαν στο Νεώριο την αποθήκη τους με βίντσι, εμβαδού 60-70 τ.μ., αποχώρησαν από το χώρο του Καρνάγιου και συνταξιοδοτήθηκαν. Η αποθήκη αυτή κατεδαφίστηκε αργότερα και έγινε χώρος φιλοξενίας σκαφών. Ο Λούκας Μπουγιούκας μετά από φιλονικία αποχώρησε από τον ταρσανά του αδελφού του Ζαννή και εγκαταστάθηκε σε παράγκα 30-40 τ.μ. με τσίγκινη στέγη, δίπλα από τον ταρσανά των Μαυρίκων, παραπλεύρως των αποδυτηρίων των ποδοσφαιρικών ομάδων «Άρη» και «Ελλάς». Μετά τη συνταξιοδότηση του Λούκα Μπουγιούκα ο ταρσανάς γύρω στο 2000, πέρασε στην ιδιοκτησία των Μανώλη Ζουλουφού και Κομιανού Τσαμπακούρη, οι οποίοι έχουν αποσυρθεί προ πολλού. Η παράγκα υφίσταται ακόμη, με τη ασφαλιστή θύρα σφηνωμένη από τα χρώματα της εγκατάλειψης. Η κλειστή γαλάζια παράγκα επί της οδού Ηρώων Πολυτεχνείου, στο ύψος της παλιάς αφαλάτωσης, ήταν δημιούργημα και ιδιοκτησία του Δημήτρη Αποστόλου, που έκανε μόνο επισκευές σκαφών, όταν ήταν εν ζωή.

Ο Αντώνης Τζώρτζης μετέφερε τον εξοπλισμό του (σκάρα, βάζα, βίντσια) στον ταρσανά των Μαυρίκων, τους βοηθούσε στις καθελκύσεις, ενώ παράλληλα εργαζόταν για ένα διάστημα και στο Καρνάγιο δίπλα στο Νεώριο. Ο Ευάγγελος Τζώρτζης, γιος του Αντώνη, συνεργάστηκε αρχικά με τους Μαυρίκους, ενώ κατόπιν είχαν χωρίσει τον ταρσανά στη μέση με συρματοπλέγμα και χρησιμοποιούσε ο καθένας το δικό του ήμισυ. Εκείνη την περίοδο οι Μαυρίκοι είχαν συνεργασία με το Σταύρο Κρεάτσουλα. Ο τελευταίος έχει πλέον το δικό του χώρο, πίσω από το πρώην υφαντουργείο Δ. Καρέλλα-«ΑΙΓΑΙΟΝ Κλωστουφαντήρια Α.Ε.» σήμερα super market SYNKA, και ασχολείται με τα ιστιοπλοϊκά σκάφη. Αργότερα το διαχωριστικό συρματοπλέγμα αφαιρέθηκε και σήμερα ο γιος του Ευαγγέλου Τζώρτζη, Αντώνης συνεργάζεται με το Μάκη Μαυρίκο στον Ταρσανά. Στον Ταρσανά κτίστηκε κατά παραγγελία το 2012 μια συμιακή σκάφη. Είναι βαμμένη με μίνιο και εξοπλισμένη με καινούργια μηχανή, όμως ποτέ δεν ολοκληρώθηκε

και δεν έπεσε στη θάλασσα, λόγω ιδιαίτερων κωλυμάτων. Στέκει βουβή και παραπονεμένη ατενίζοντας τη θάλασσα, στην άκρη του Ταρσανά, εκτεθειμένη στα στοιχεία της φύσης. Λίγο μετά κτίστηκε ένα τρεχαντήρι. Στον Ταρσανά γίνονται πλέον κυρίως επισκευαστικές εργασίες.

Στην αριστερή γωνιά του Καρνάγιου, όπως κοιτάζουμε από τη θάλασσα προς την ακτή, η παλιά αποθήκη και το καφενείο, ιδιοκτησίας σήμερα του κ. Δ. Πολυδούλη, κατεδαφίστηκαν και στη θέση τους κτίστηκε ένα νέο ενιαίο κτίριο. Το ακριανό γωνιακό οικόπεδο στο Καρνάγιο, ιδιοκτησίας Νεωρίου έγινε πολυκατοικία. Τα μηχανουργεία, δίπλα στο παλιό βυρσοδεψείο Ε. Κοτσολάκη, πέρασαν στην ιδιοκτησία του Νεωρίου. Το ίδιο έγινε και με ένα ακίνητο του Ζαννή Μπουγιούκα.

(μαρτυρία κ. Μανώλη Ζώρζου)

Ο κ. Δημήτρης Πολυδούλης μας μίλησε για τη ζωή του. Γεννήθηκε το 1956. Δουλεύει από παιδί επί 50 χρόνια στο Καρνάγιο. Είναι καρναγιέρης – καλαφάτης. Έχουν περάσει 4 γενιές της οικογενείας του από το Καρνάγιο. Ο πατέρας του Κυριάκος Πολυδούλης δούλευε μαζί με τον αδελφό του (θείο του Δημήτρη). Ο Κυριάκος Πολυδούλης αρχικά ήταν στη δούλεψη του Μιχαήλ Καστριώτη από 12 ετών. Εργαζόταν επί 65 χρόνια και πέθανε σε ηλικία 80 ετών, το 2010, δουλεύοντας στο Καρνάγιο μέχρι την τελευταία στιγμή. Ο κ. Δημήτρης Πολυδούλης είναι παντρεμένος και έχει δύο παιδιά, τον Κυριάκο και τη Μαρία. Ο Κυριάκος είναι πλέον 40 ετών και εργάζεται από 18 χρονών. Στο Καρνάγιο γίνονται μόνο συντηρήσεις - επισκευές ξύλινων παραδοσιακών σκαφών, τα οποία είναι τουριστικά ή αλιευτικά και καταπλέουν μετά την 1^η Σεπτεμβρίου, προερχόμενα συνήθως από Σίφνο, Φολέγανδρο, Σαντορίνη. Σε μια επισκευή πετσώματος σκάφους, όπως απεικονίστηκε σε φωτογραφίες που μας παρουσίασαν, μετά το βίδωμα των σανιδιών του πετσώματος οι οπές καλύφθηκαν με ξύλινους πύρους. Το καλαφάτισμα (στεγανοποίηση-υγρομόνωση ανάμεσα στις σανίδες του πετσώματος) γίνεται με τον παραδοσιακό τρόπο, με κορδόνι και κατράμι (πίσσα).

(μαρτυρία κ. Δημήτρη Πολυδούλη)

Η σκάρα (προέρχεται από τη λέξη εσχάρα ή σχάρα) είναι μια κατασκευή που μοιάζει με ξύλινη σκάλα, με πλατιά σκαλοπάτια, η οποία είναι βυθισμένη ολόκληρη μέσα στη θάλασσα, με τη βοήθεια βαριών αντικειμένων και η άκρη της αγγίζει τη στεριά. Τα βάζια είναι ένα ζεύγος επιμηκών ξύλων, με δύο μπάρες μεταλλικές στα άκρα τους που τα κρατάνε δεμένα μεταξύ τους. Το μήκος τους ποικίλει από 5-6 μ., για μικρά σκάφη, έως 20 ή και 40 μ., εφόσον πρόκειται για μεγάλα σκάφη. Παράλληλα με την ακτή, ανά 2 μέτρα περίπου, τοποθετούνται τα φαλάκια και πάνω τους μπαίνουν τα βάζια. Τα φαλάκια με τα βάζια, σε συνδυασμό με τη σκάρα, λειτουργούν σαν βάση πάω στην οποία

γλυστράει το σκάφος από την ξηρά προς τη θάλασσα ή από τη θάλασσα προς τη στεριά. Πριν την καθέλκυση ή την ανέλκυση του σκάφους, τα φαλάκια, τα βάζια και το τμήμα της σκάρας που βρισκόταν έξω από το θαλασσινό νερό, είχαν επιχριστεί με το «άλειμμα», δηλαδή ζωικό λίπος από τα σφαγεία, που είχε ζεσταθεί σε καζάνι πάνω στη φωτιά. Η επάλειψη γινόταν με το «μαλαστόρι», σκουπόξυλο με τυλιγμένο δέρμα προβάτου. Με λίγες κινήσεις μπορούσε να επαλειφθεί γρήγορα μεγάλη επιφάνεια. Στο λίπος είχε ενσταλαχτεί ελάχιστο οξύ για προστασία από τα σκουλήκια. Επίσης είχε προηγηθεί το «παλάμισμα» του σκάφους, δηλαδή η βαφή των υφάλων με μαύρη πίσσα και μαλαστόρι για τη στεγανοποίηση των αρμών. Η μαύρη πίσσα μαζί με ρετσίνι και άλλα συστατικά είχε παρασκευαστεί σε καζάνι στη φωτιά. Την επόμενη ημέρα που είχε στεγνώσει το πρώτο στρώμα πίσσας, ακολουθούσε η βαφή των υφάλων με την κόκκινη πίσσα, που περιείχε εκτός των άλλων και κόκκινο χρώμα. Με αυτόν τον τρόπο οι παλιοί ανελκυστές-καρναγιέρηδες πετύχαιναν τη στεγανοποίηση, την προστασία από τα ξυλοφάγα έντομα και την καλαίσθητη εμφάνιση του σκάφους. Σήμερα το μαλαστόρι έχει αντικατασταθεί από το ρολό και η πίσσα από τα βερνίκια με εντομοκτόνο, τις βαφές, κ.λ.π. Τα μηχανοκίνητα τρέιλερ και εργάτες καθιστούν πλέον την ανέλκυση ή καθέλκυση σκαφών εύκολη καθημερινή διαδικασία.

(μαρτυρία κ. Μανώλη Ζώρζου)

Η παραδοσιακή ναυπηγική συνεχίζει να αποτελεί τον πολιτιστικό συνδετικό κρίκο των λαών της Ανατολικής Μεσογείου και είναι μια από τις εκφράσεις της αυτόχθονης τεχνικής κληρονομιάς τους. Η ίδρυση Ναυτικού Μουσείου στην Ερμούπολη είναι σημαντικό βήμα για τη διατήρηση της ξυλοναυπηγικής τέχνης, μιας τέχνης αιώνων, που κινδυνεύει να χαθεί. Πρέπει να παροτρυνθούν νέοι άνθρωποι να τη γνωρίσουν και να την ακολουθήσουν, ώστε να μείνει ζωντανή και να συνεχιστεί η καθέλκυση ξύλινων παραδοσιακών σκαφών. Τα επεξηγηματικά σχεδιαγράμματα του καρνάγιου, είναι προσφορά του κ. Μανώλη Ζώρζου. Πολλές θερμές ευχαριστίες στους κυρίους Μανώλη Ζώρζο, Νίκο Ζώρζο, Δημήτρη Πολυδούλη, Μάκη Μαυρίκο. Ιδιαίτερα σημαντική και καθοριστική υπήρξε η συμβολή του κ. Μανώλη Ζώρζου.

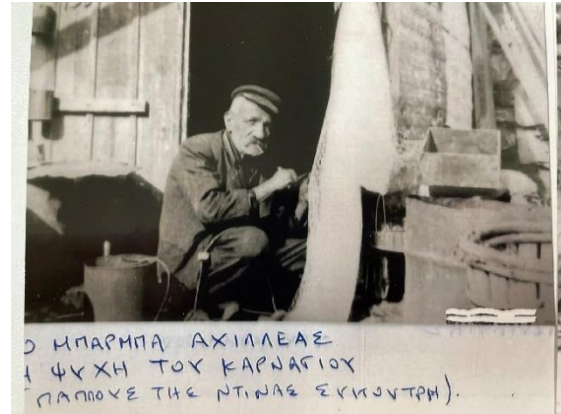
Βιβλιογραφία

-Ασδραχάς Σπύρος, Δρούλια Λουκία, Δαμιανίδης Κώστας, Τζαμτζής Αναστάσιος, Ζάννος Μίλτος, Καζαζάκη Ζωή, Ναυπηγική και Πλοία της Ανατολικής Μεσογείου και Μαύρης Θάλασσας κατά τον 18^ο και 19^ο αιώνα, Υπουργείο Πολιτισμού, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών-Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών, Ναυτικό Μουσείο Ελλάδος, Κατάλογος Έκθεσης, Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Αθηναίων, Αθήνα 1995

-Αγριαντώνη Χριστίνα, Φενερλή Αγγελική, Ερμούπολη-Σύρος, Ιστορικό Οδοιπορικό, ΔΕΑΕ, Εκδόσεις Ολκός, Αθήνα 2000

-Τραυλός Ιωάννης, Κόκκου Αγγελική, Ερμούπολη, Έκδοση Εμπορικής Τραπέζης της Ελλάδος, Αθήνα 1980

-Αναστασίου Τάσος, Σύρα, Ιστορική Μνήμη, Περιήγηση, Εκδόσεις Φρ. Καλουτά, Ερμούπολη 1993

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ και ΔΡΩΜΕΝΑ

«Ένδυμα Ψυχής» του Ιδρύματος Αντώνιος Ε. Κομνηνός

από τον Χρήστο Θανόπουλο

Το Ίδρυμα Αντώνιος Ε. Κομνηνός σε συνεργασία με την Ιστορική και Εθνολογική Εταιρεία της Ελλάδος – Εθνικό Ιστορικό Μουσείο, διοργανώνει στην Πινακοθήκη Κυκλάδων έκθεση των Βαγγέλη Κύρη και Anatoli Georgiev, με τον τίτλο «Ένδυμα ψυχής».

Τα έργα που θα εκτεθούν συνιστούν μια πρωτότυπη προσέγγιση των Παραδοσιακών ενδυμασιών της Λαογραφικής Συλλογής του Εθνικού Ιστορικού Μουσείου. Η Έκθεση εντάσσεται στον επετειακό εορτασμό των 200 χρόνων από την Επανάσταση του 1821.

Οι φωτογραφίες του Βαγγέλη Κύρη είναι πορτραίτα νέων, μοντέλων ή μη, που φορούν τις παραδοσιακές στολές από Λήμνο, Ίο, Ψαρά, Μ. Ασία, Πόντο, Ανατολική Θράκη, αλλά και ιστορικών προσώπων όπως Γενναίος Κολοκοτρώνης, βασιλιάς Όθωνας, Ρόζα Μαυρομιχάλη, κ.α., με την χειροποίητη σφραγίδα της κεντητικής τέχνης του Anatoli Georgiev. Στη Σύρο η έκθεση θα διαρκέσει από τις 6 Ιουνίου έως τις 10 Ιουλίου 2022.

Το Σεπτέμβριο του 2022 η έκθεση θα παρουσιαστεί στο Εθνικό Ιστορικό Μουσείο (Κτίριο Παλιάς Βουλής) στην Αθήνα.

Βιβλιογραφία:

Faycontroi.gr/to-idryma-antonios-e-komninos-diorganonei-sti-syro-tin-ekthesi-toy-vaggeli-kyri-anatoli-georgiev/

ΕΠΑΝΑCYΣΤΑΣΗ '21: Η πλωτή έκθεση

Από τον Χρήστο Θανόπουλο

Η Ιστορική και Εθνολογική Εταιρεία της Ελλάδος – Εθνικό Ιστορικό Μουσείο, το Κοινωφελές Ίδρυμα «Μαρία Τσάκος» – Διεθνές Κέντρο Ναυτικής Έρευνας και Παράδοσης και η Τράπεζα Πειραιώς, με χαρά ανακοινώνουν ότι η πλωτή έκθεση κειμηλίων ΕΠΑΝΑCYΣΤΑΣΗ '21, από τις συλλογές του μουσείου, θα πραγματοποιηθεί το καλοκαίρι του 2022. Η έκθεση διοργανώνεται στα πλαίσια των εορτασμών για τα 200 χρόνια από την έναρξη της Ελληνικής Επανάστασης και είχε αναβληθεί το 2021, λόγω της πανδημίας.

Το ιστοφόρο εκπαιδευτικό σκάφος «Μάνια» του Ναυτικού Λυκείου του Ιδρύματος «Μαρία Τσάκος», με τη συνοδεία μονάδων του Πολεμικού ναυτικού, του Λιμενικού Σώματος και στολίσκου ιδιωτικών συνοδευτικών σκαφών, θα περιαγάγει την έκθεση σε 14 λιμάνια της νησιωτικής Ελλάδος, ξεκινώντας από τη Χίο στις 26 Ιουνίου 2022. Η έκθεση θα βρίσκεται στη Σύρο στις 27 Ιουλίου 2022. Επίσης, θα επισκεφθεί: Οινούσες, Ψαρά, Λέσβο, Λήμνο, Σαμοθράκη, Άγιο Ευστράτιο, Σκύρο, Άνδρο, Σπέτσες, Ύδρα, Πόρο, Αίγινα, Πειραιά.

Η έκθεση αποσκοπεί να αναδείξει το Ναυτικό Αγώνα του 1821, τόσο με αυθεντικά κειμήλια, (όπως ο σταυρός από το πλοίο του Μιαούλη, η αρπάγη από το πυρπολικό του Κανάρη, ναυτικά όπλα, φιλελληνικά αντικείμενα), όσο και με ψηφιακές εφαρμογές (μικρά video, ψηφιακές αναπαραστάσεις ναυμαχιών, γραφιστικές αναπαραστάσεις, ηχητικά αποσπάσματα από ιστορικές πηγές, κ.α.).

Ξεδιπλώνεται το Αιγαίο των προεπαναστατικών χρόνων, η δημιουργία αξιόμαχων ναυτικών ελληνικών μονάδων, αναδεικνύονται τα ναυτικά νησιά, τα σημαντικότερα πρόσωπα και γεγονότα του Ναυτικού Αγώνα και ο αντίκτυπος που είχε στην Επανάσταση, στην Ευρώπη και στη ζωή των αγωνιστών μετά την απελευθέρωση.

Επιμελητές και συντηρητές θα συνοδεύουν την έκθεση και θα ξεναγούν το κοινό. Η καθηγήτρια του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του ΕΚΠΑ κ. Μαρία Ευθυμίου θα πραγματοποιήσει σειρά ομιλιών για την καθοριστική συμβολή του Ναυτικού Αγώνα στη αίσια έκβαση του Αγώνα της Εθνικής Παλιγγενεσίας, σε συνδυασμό με επετειακές εκδηλώσεις που θα διοργανώσουν τοπικοί φορείς και η Τράπεζα Πειραιώς.

Από την περιήγηση του Συνδέσμου Συριανών στην Ακρόπολη, την 20^η Μαΐου 2022.

Φωτογραφίες Χρήστου Θανόπουλου

ΔΩΡΕΕΣ ΣΤΟ ΣΥΝΔΕΣΜΟ

Περίοδος 01/04/22 έως 20/06/22

ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΡΑΣΙΤΕΧΝΙΚΩΝ ΘΕΑΤΡΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ	150 €	Για τους σκοπούς του Συνδέσμου.
---	-------	------------------------------------

Ο Λογαριασμός IBAN του Συνδέσμου στη ALFABANK είναι:

GR79 0140 2380 2380 0200 1000 044

Παρακαλούμε τα μέλη μας να καταθέτουν έγκαιρα την ετήσια συνδρομή τους, ενισχύοντας το Ταμείο μας, δεδομένου ότι είναι η μόνη πηγή εσόδων που διαθέτουμε για την κάλυψη των πάγιων εξόδων του Συνδέσμου.

Πένθη

Απεβίωσε στην Αθήνα όπου διέμενε ο Συmpατριώτης και μέλος μας Αναστάσιος Βουτσινάς, σύζυγος της επίσης μέλους και Συmpατριώτισσας μας κ. Ευγενίας Βουτσινά.

Θερμά Συλλυπούμεθα τους οικείους του.

Από την Ελεονώρα Σαρρή:-

Συγχαρητήρια σε όλα τα νεοεκλεγέντα Μέλη του νέου Συμβουλίου του Συνδέσμου.

Καλή θητεία, με δύναμη, υπομονή και επιμονή !

Εύχομαι από καρδιάς την καλή και αρμονική συνεργασία και επικοινωνία με τα μέλη του Συνδέσμου μας γενικότερα, που θα βοηθήσει στο έργο σας τα χρόνια που θα έρθουν.

Επιπλέον θα ήθελα να ευχαριστήσω προσωπικά όλα τα μέλη μας, με τα οποία συνεργάστηκα όλα αυτά τα χρόνια!

Ελεονώρα Σαρρή

19/05/22

=====

Από την Μαρία Θραψιάδου - Παπαπολίζου

Μετά από 25 χρόνια αδιαλείπτως στο Διοικητικό Συμβούλιο του Συνδέσμου Συριανών ήρθε η ώρα να το αποχαιρετήσω με συγκίνηση.

Ευχαριστώ ειλικρινά τα μέλη του Δ.Σ καθώς και τα μέλη μας που με περιέβαλαν με πολύ αγάπη και με στήριξαν.

Εύχομαι Υγεία, δύναμη και κάθε επιτυχία στο νέο Συμβούλιο για το καλό του Συνδέσμου.

Σαν μέλος του Συνδέσμου υπόσχομαι ότι θα είμαι κοντά τους πάντοτε αρωγός σε κάθε τους ανάγκη.

Δεν θα χαθούμε, θα τα λέμε συχνά και θα ανταμώνουμε σε κάθε εκδήλωση.

30/05/22

ΕΛΕΓΕΙΟ ΣΤΟΝ ΚΥΡ' ΠΑΝΤΕΛΗ

Από τον Τάκη Κυριτσόπουλο

===

Χαρταετός κι αλάργευε
η Σμύρνη πίσωθέ μου,
πότε πουλάκι του φευγιού,
πότε άθυρμα τ' ανέμου ...

Σε σακούλι μέσα ψωμιού,
βρέφος εσύ του σπάργανου τότε,
άκουγες το φευγιό σου, συσπειρωμένος στο
σκοτάδι.

Και αφουγκραζόσουν εξανδραποδισμούς,
υπόκωφες κραυγές βιασμών,
τσιρίδες μανάδων και μανέδες δερβίσηδων
ν' αφιονίζουνε τους Τσέτες ...

Έβλεπες, δυό μηνώ δε θα 'σουνα,
τα κουφάρια των γνώριμων
ίδια αγάλματα από σάρκα να σφαδάζουν
μέσα στο άλικο λασπουριό.
Την αθεόρατη φλόγα θωρούσες,
ιερείς να κατακαίει και ιστορία
και στους οστεόκηπους μέσα να καθεύδουν
ίσκιοι νεκρών αγγέλων.
Μοναχά τα σκεπασμένα με κύμα στο λιμάνι
κουφάρια
δε μπόραγες να ξεκρίνεις,
μηδέ την καρτερία των γερόντων,
που λες και πρόσμεναν από καιρό
το χτύπημα τούτο ...

Μας φέραν απ' τη Σμύρνη
κι από το Κορδελιό,
ένα καινούργιο δάκρυ,
που 'μοιαζε με παλιό ...

Και στην αντίπερα πατρίδα,
αλλού εκείνοι κι αλλού τα φτερά τους,
ήρθαν οι ξεριζωμένοι

και άπλωσαν νέους ίσκιους,
όταν οι δρόμοι όλοι της θύμησης,
που ανηφόριζαν ίσαμε τις καρδιές τους,
τους ξαναγύριζαν τα δειλινά
στους κήπους της παιδικής τους ηλικίας.
Και με τα χρόνια και τα ζαμάνια
κέντησαν γιορτινά μπαλώματα
απάνω στις καθημαγμένες τους σάρκες.
Και οι απανθρακωμένες τους ψυχές,
που στέναζαν και θάμπωνε ο αγέρας,
γιάνανε και τούτες με του καιρού το φεύγα.
Και στήσανε σπιτικά με βασιλικά και δυόσμους,
που θάλλανε με δάκρυ ποτιστικό.
Τώρα ακούγεται η σιωπή τους
και η σιωπή σου, γέροντα,
σαν συνέχεια προσευχής,
μ' όλο που φύγανε από τότες
ενενήντα τόσα χρόνια ...

- * Ο Παντελής Τεκέλογλου (1922–2015) έφθασε βρέφος στην Ερμούπολη, μέσα σε μια πάνινη σακούλα ψωμιού, όπου τον φυγάδευσαν οι γονείς του μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή. Διατήρησε κατάσταση στην περιοχή του Αγίου Νικολάου μέχρι τα βαθιά του γεράματα.

Από την Καταστροφή της Σμύρνης

ΓΑΛΗΝΗ

Από τον Δημήτρη Βόϊκο

===

Κάθε φορά, το πόδι του στο πλοίο που πατά,
η κάθε αναχώρηση τον απαλύνει,
του προκαλεί μια ιδιόμορφη γαλήνη,
στην ευτυχία κοντινή, τόσο ζεστά.

Κι ως μένουνε ξοπίσω του ακτές στα ανοιχτά,
όσα χρειάζονται μαζί του ταξιδεύουν.
Κι αυτά που μένουν στη στεριά, του περισσεύουν
επουσιώδη είναι πλέον, περιττά.

Του ρολογιού το άγχος..., όποια σκέψη εμμονής...,
ο κόσμος..., οι φωνές..., οι μυρωδιές της πόλης...,
παύουν να έχουν νόημα στο πλοίο,
μόλις απομακρύνεται έτσι απλά κανείς.

Στη θάλασσα μπροστά συναισθηματικοί δεσμοί,
ελπίδες, πόνοι, μίση, πόθοι, απορίες...,
που στη στεριά δίνουν αβάσταχτες πικρίες,
σβήνουν με μιας και η ψυχή του ηρεμεί.

Επιβίωση, ημερήσια διαδρομή,
η φουσκοθαλασσιά, ο άνεμος, η θέση,
στροφές της μηχανής, ταχύτητα η μέση,
κυμάτων ύψος, και παράλλαξης γραμμή.

Αυτές οι λέξεις μόνο κει, σημαίνουν κάτι τι...,
καθώς η άπειρη σιωπή τον αρμενίζει.
Εκεί, που η γαλήνη του Θεού αρχίζει
στα πέντε μίλια απ' την κοντινή ακτή.

«Καλοπροαίρετος»...

Από το Νίκο Σαλίβερο (Σάλος)

===

Ψηλά στο άσπρο σύννεφο κρεμάστηκα.

Δεν ήταν της βροχής.

Θ' αργήσω το χώμα ν' ανταμώσω.

Βροντή, ελπίδας ξεκίνημα.

Καλοπροαίρετος...

Πάνω απ' τη Άδεια ζώνη πέταξα της θάλασσας.

Οι αστερίες μοιάζουν

να ξεκόλλησαν απ' τον ουρανό.

Δείχνεται ζωής το κίνημα.

Καλοπροαίρετος...

Ασθμαίνω στο ύψος της έλλειψης.

Οι αντοχές ελπιδοφόρες.

Καίγομαι στη παγωνιά του άδηλου.

Κανένα αέρα φύσημα.

Καλοπροαίρετος...

Οδηγούμαι στην ηδονή της άβυσσος.

Η φύση θα υπερισχύσει.

Ο χειμώνας θα επιστρέψει,

Η Άνοιξη,,

Γέννησης προμήνυμα.

ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΕΣ

Από τον Τάκη Κυριτσόπουλο

